

ЛИРИКА

Муҳаммад Раҳмон

Асраганим, авайлаганим

Шеърлар

ТОШКЕНТ

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти

1987

Уз 2
Р 33

Серияни расом *Анатолий Бобров* безаган

Р $\frac{4702570200-70}{M 352 (04)-87}$ Доп.—87

Ҳайратимнинг тили бўлсайди агар
Бўғзимга тиқилган ҳаяжонимни
Қутулардим айтиб бир йўла,
Қийнамасдим бунча жонимни.

Ҳайратимнинг тили бўлсайди агар,
Турналар ўтганда бошимдан сузиб,
Югурмас эдим, йўқ, телба-девога —
Мен улар ортидан қўлимни чўзиб.

Ҳайратимнинг тили бўлсайди агар,
Қўзимни узолмай лол қотган чоғлар,
Титрамасди кўксимни ҳайқириқ бўлиб
Шу пурвиқор тоғлар, шу баланд тоғлар.

Армондай ич-ичдан келар хўрсиниқ:
Бунчалар юксаксиз, бунча мунаввар.
Юлдузлар, мен сизга бир сўз айтардим
Ҳайратимнинг тили бўлсайди агар.

Тўлганар ўзада жоду бир оҳанг,
Оқар мангуликдай, бўлмас ҳеч тамом.
Ҳофиз дарёларим, меши қийнаманг,
Кезмай соҳилларда бесўз, бекалом,

Оймисан, тун аро бокира, латиф,
Кунмисан, қаролмай қамашар кўзим.
Гулим, на тараф бор сенга, на таъриф
Тоғиб айтар эдим уни мен ўзим.
Ҳайратимнинг тили бўлсайди агар.

Малулман, борурман сиғиниб такрор,
Билмас бу гўзаллик ҳеч интиҳопи
Ва мен бахтиёрман: ҳар кунимда бор
Ўртаниш, завқлашиш, севиш имкони!

БИНАФША

Ҳаволарга сочилмоқда
Оромижон бир атр.
Бинафшалар очилмоқда
Тупроқ ёриб қайдадир.

Очилмоқда титраб-титраб,
Рангиаргина, нафармон.
Биз болалар уни излаб
Бог кезамиз андармон.

— Бинафшажон, қайдасан, айт,
Кўрсатақол юзингни.
Кўмгандирсан балки бу пайт
Хору ҳасга ўзингни.

Ҳатлаб-ҳатлаб юргандинсан
Ариқларни ёқалаб.
Хилватларда тургандирсан
Кўзгинангни уқалаб.

Киргандирсан балки секин,
Халал бермай тинчгина,
Баҳоргача ерга кўксин
Босган тоқлар ишижига.

Ё биз биллап бекинмачоқ
Ўйнаяпсан тутдирмай.
Жўпар кимдир тоқати тоқ,
Сени кутиб ўтирмай.

— Қиш захри бор ҳали ерда,
Ерда, — дер у хўрсиниб.
— Алданибмиз, ҳали эрта,
Эрта, — дер у хўрсиниб.

Дўстим, сўниб ҳавасларинг
Чалинибсан тумовга.
Бинафшанинг нафаслари
Урилмоқда димоққа.

Жонсарақдир қалбда ҳислар,
Яна олға чошамиз.

Кетаверсин умидсизлар,
Биз, барибир, топамиз.

Бинафшажон, ўтди баҳор,
Ўтди ёзлар, ўтди куз.
Келдим бир кун дунё билан
Шундай яқин, юзма-юз.

Ишонч менга сабот берди,
Сабоқ берди тўзимдан.
Юрагимга кураш кирди,
Қочди уйқу кўзимдан.

Бинафшажон, бугун яна,
Туйғулар тирик, зийрак.
Чорлаяпсан бизни, ана,
Бўлиб ёруғ келажак.

Этигимда лойи қат-қат
Қишини шалтоқ йўлларин.
Кетмоқдаман сенга фақат
Узатганча қўлларим.

Кундан-кунга яқинроқсан,
Нафасларинг жонимда.
— Ҳали эрта...
Кимдир баъзан
Мингирлайди ёнимда.

Тўхтамаймиз аммо бизлар,
Яна олға чопамиз.
Кетаверсин умидсизлар,
Биз, барибир, топамиз!

ШУ КҮННИНГ ШЕЪРИ

Босолмай ҳокимлик васвасасини
Шарқда бош кўтарса бирор бир золим,
Шонимасди пешлашга аслаҳасини:
Номалар битарди аввал мулојим.

Улусга «олло»дан бахт, ривож сўраб,
Қўшни хон, бекларга йўлларкан салом,
Худди тош отгандай пахтага ўраб
Хатга қистирарди шемикъ бир калом:

«Ўғил мақомида кўрурмиз сизни!»
(Дейдилар, қосанинг тағи — нимкоса!)
Демакки, отада ўғилнинг изни.
Ўғилдан — итоат, демак, хулоса!

Қимнингким ўзига азиз иззати,
Қўзига қон келиб ўқирган нордек.
Печа «ота»ларнинг йиртилиб хати
Элчиси бошидан сочилди қордек.

Эътиқод, ерига тумшуғин тикқан
Босқинчи «ота» у арабми, мўғул —
Қилич яланғочлаб майдонга чиққан,
Топилган ҳамиша «поқобил» ўғил!

Жаҳолат, зулмдан бўлолмай халос,
Аmmo ўртаганда дилини кадар,
Чин бир раҳнамога зор бўлиши рост,
Элга ростдан керак доно бир падар.

Қақшатди «маданий мустабидларни»
Хақларвар сўзингиз мисоли қилич.
Офтоб паноҳидир майса, ўтларнинг,
Халқ сизга талчинар Ота деб, Ильич!

Халқ сизга талчинар,
келса бир бало,
Имон, ишончларга хавф солса нураш,
Ҳақ қарор топмайди ғойибдан, зеро
Чораси курашдир ва яна кураш.

Замони ўтганди қатагонларни,
Ёғмасди ҳар ёқдан номаю нота.
Қарангким, баъзи бир «каттакон»ларнинг
Феълида уйғонди шарқона «ота».

— Топ!— деди биттаси сохта шонга қул.—
(Ўзинг тушунавер ипорасидан!)
Пахта пунктини кўрсатди нуқул
Мўътабар даргоҳнинг идорасидан.

Учди столларга даста-даста пул,
Порахўр бақирди, кўзида — тама:
— Қачон тўхтатамиз қоғозбозликни!—
Касофот... тиллага қиларди шаъма.

Кўрсанг суриштириб кимлигин бундоқ,
Асли бориб турган газанда, қотил.
Ёзарди у ҳақда тамагир маддоҳ:
«Етук ташкилотчи! Меҳрибон! Одил!»

Ҳар бири ўзинча раҳнамо,
даҳо,
Элни — сен, ўзини — сиз, деган зотлар.
Зуғум, тазйиқидан шуларнинг гоҳо
«Қораюрак» бўлди дили муродлар.

Сабр-тоқатда-ку собит келар халқ,
Кечирмас найрангни, хатоларини.
Ҳақ эди, ҳа, бир кун тунуриши ҳақ
Юзига риёкор «ота»ларининг.

Бор экан Лениидек падар оламда,
Ҳам унинг лашкари — музаффар ва шан,
Қаддигни баланд тут!
Қолмайсан ғамда!
Жонлар фидо сенга, Ҳақиқат — Ватан!

УРУШ ВА УРУШДАН КЕЙИНГИ ЙИЛЛАР

Сабаби қоронги — ҳақим билмайди,
Билмайди файласуф, билмас муаррих.
Ва лекин бор гап бу — тоғиб бўлмайди,
Башар ўзи гувоҳ, гувоҳдир тарих.

Ғаройиб ҳодисот, ғаройиб бир ҳол:
Уруш ва урушдан кейинги йиллар
Қизлар таваллуди тортилиб, алҳол,
Дунёга келибди кўпроқ ўғиллар!

Нима бу, шунчаки тасодифми ё
Бормикин унда бир қонуний асос.
Нимага ишора, нимадан дарак
Опалар пуштида уйғонган қасос?

Аёл тул қолади, гўдаклар — сағир,
Оналар «болам»лаб сочин юлади.
Эркакиниг шўридир уруш, бари бир,
Эркакка қийин, ҳа:
эркак ўлади!

Бир-бириг қирганда,
жангга кирганда
Одамзод аямай зарню зўрин,
Табиат, эҳтимол, бизга бергандир
Ўша йўқотишлар ўрнига ўрин?

Балки шу йўл билан тирикликнинг у
Мувозанатини сақлаган тўлиқ?..
Фаразим рост бўлса, ҳимматинг учун
О, буюк табиат, сенга минг қуллуқ!

Қудратинг беадад гарчи азалдан,
Гарчи азалдан бор ўлимга ўчинг.
Бизни асарсанми бугун ажалдан,
Буёғига ҳам етарми кучинг!

Ўз ақли ўзига буюрмиш жазо,
Эркагу аёлга баробар шўриш.
Одамзод бошида балойи қазо —
Ғолибсиз,

мағлубсиз,
гувоҳсиз уруш!!!

Бу офат қошида тўфонлар бекор
Бу офат қошида zilзилалар ҳеч...
Сенинг ҳимояннга ишонмоқ душвор,
Ўз заковатидан инсонга илинж...

Офтоб аримасин кўкдан тўрт фасл,
Чечаклар бўй сочсин юрган йўлингда.
Эй, жаҳон ёшлиги, эй, тоза насл,
Келажак тақдири сенинг қўлингда.

Жаҳолат кўзларни кўр қилмасин то,
Эзгулик машъали бўлиб чарақла.
Мунис сингилларинг, укажонларинг,
Ва ўзинг учун ҳам Заминни, сақла!..

ЯНГИ ЭРТАК

Урар парқу булутларга тўш,
Диёрлардан диёрга кўчар...
Неча йилки афсопавий қуш
Афсопавий манзилга учар!

Бажарса ҳам шартин бенуқсон,
Гўшт берса ҳам сув деган чоғда,
Қанотида ўтирган ўғлон,
Суйганига етолмай доғда.

Яра-чақа биллаги, сони —
Тутган ҳатто нимталаб этин...
Кўрилмайдди йўлнинг поёни,
Семург ундан сув сўрар бетин.

Қуш-ку, асли эмас очофат,
Келар жуда йигитга раҳми.
Бир парсага ошиқнинг фақат
Етмайнти фаросат-фаҳми!

Қирқ куплик йўл — Кўҳиқоф яқин! —
Ўтирмасди қирқ йилга чўзиб,
Берган йўқ у Семургнинг ҳақи —
Юрагидан бир парча узиб!..

САМБИТТОЛНИНГ КУРТАГИ

Табиатнинг азалий
Қонунларини бузиб
Қирчиллаган қиш оша
Навбаҳорга қўл чўзиб,

Бойчечакни, бодомни
Қолдириб ҳатто «доғда»,
Самбиттол уйғонибди,
Самбиттол бугун боғда!

Унинг қўнғиртоб, тобнок
Новдаларига боқиб,
Хаёлга толди бир зум
Шоир Эркин Хевоқий.¹

Хаёлга толдик бир зум
Нафас ютиб, жимгина.
«Абдураззоқ акамнинг
Ўғиллари»,² камина:

Ошноқ тукка ўранган —
Момикдан йўргаклари,
Чигитга менгзар экан
Самбиттол куртаклари!

Гарчи таъб ўзга-ўзга,
Ўзга-ўзга мижоз, дид.
Хаёлимизга келган
Илк қиёс бўлди чигит!

... Турса ҳамки бўғзида
Қишининг кумуш пичоғи,
Нур йўлидан қайтмаган,
Нурга очган қучоғин,

Самбиттолнинг куртаги,
Маъзур тут, бизни, бу гал.

¹ Эркин Мадраҳимовга ишора.

² Шайхзода ибораси. Азиз Абдураззоқ назарда тутилади.

Таърифимиз бўлмаса
Сенга муносиб, тугал.

Йироқ кетибди қачон
Шоир зоти ўзидан.
Рапгларидан ранг олиб,
Сўз олганмиз сўзидан.

Қайда бўлмайлик, қачон,
Нима ҳақда куйлаймиз,
Аввал шу юрт ва униг
Ташвишини ўйлаймиз...

ЭНАГАЛАР

Енгиш осон эмас уйқусизликни,
Минггача сапар ким, ким дори ютар...
Кўз ўнгимдан мепинг бундай пайт,
Олис болалигим бирма-бир ўтар.

Мен сени эслайман детдомим, сизни —
Тунги энагалар — мунис холалар.
Тинглайман меҳрибон овозингизни:
— Уйқунгиз хотиржам бўлсин, болалар!

Оёқ товушингиз тинглайман секин,
Даҳлизда юрибсиз, ана, ярим кеч:
Устимиз очилиб қолмадимикин,
Совуқ қолмабдими хонамизда печ?

Кўрдик кўшлардан биз эъзоз ва қадр,
Тарбия берди ким, ким илм-урфон,
Мепинг инсонпарвар Ватаним ахир,
Сизнинг сиймонгизда бўлди намоён.

Ҳис этдим инсоний эзгулик кучин,
Олди мени ҳам оташ бағрига.

Ёш дўстим, ухламай ётибсан нечун,
Сен ҳам ташнамисан она меҳрига?

Ўйлатиб қўйдими эртанинг ғами,
Режа тузмоқдасан, балки, тадбиркор.
Бўлди, кўзингни юм, эшитяпсанми,
Кимдир коридорда юрибди бедор.

Бу — Ватаи! Тунларинг сокин бўлсин деб,
То саҳар жиямагай мунис бошингдан.
Бу кеч ҳам у тунги энага бўлиб,
Айланиб-ўргилиб чиқар қошингдан.

У борки, ўксимай ўсарсан тайин,
Йўламас қалбингга алам, полалар.
Қулоқ сол, шивирлар, ана у майин:
— Уйқунгиз хотиржам бўлсин, болалар!

МАЙНА ҲАСАНОВА

Ғузор устида офтоб
Лов-лов ёнар ўртаниб.
Қиймаланган гавдамни
Дўстлар борар кўтариб.

Ютаяпти ютоқиб
Иссиқ қумлар қонимни.
Арсатда қолдирдинг,
Номард душман, жонимни.

Қисмат, менга бир бахтни
Кўп кўриб, ёпдинг эшик:
Тушимга кирар фақат
Энди фарзанд ва бешик!

Мен...
Мен бари бир чидарман,
Елғизлик қилса безор
Оналик меҳримни ҳам
Айларман унга нисор:

Олам аро топганим
Беқиёс олам, алла.
Эртам,
Эркам,
оппоғим,
Инқилоб — болам, алла...

АСҚАД МУХТОРНИНГ БОҒИ

Биласизми-йўқми. Дўрмонда
Шоирона сукутга чўмган
Сайргоҳ бор — наъматаклар ва
Ток растаси оралаб ўтган.

Оёқёзди баҳона бир кун
Шу сайргоҳ — сўл йўлка бўйлаб
Одимлардим бўй бермаётган
Аллақайси шеъримни ўйлаб.

Бамисоли ҳуркитилган қуш,
Қўйни тўла олма, ҳовлиқиб
Чорбоғидан Асқад Мухторнинг
Бир бола, денг, чиқди отлиқиб.

Ҳай-ҳайласам — солмади қулоқ,
— «Тўхта!» десам — бузмади пинак.
Қочди-кетди шаталоқ отиб,
Ғойиб бўлди кўздан тирмизак.

Ҳар қадамда бир чаман пайдо,
Ҳар бирида ўзга ранг, талъат.
Болакайнинг шу боғни атай
Танлагани таассуф, ғалат.

«Ғалат» дедим, «таассуф» дедим,
Ножонизми ва ёки жоиз,
Аслида ҳар ҳодисотга бир
Баҳонаи сабаб бор, боис.

Бу боғ ўзи шунақа:
Меҳри,
Сеҳри билан тортаверади.
Яқинига борган саринг, ҳа,
Ҳайратнинг ҳам ортаверади.

Қирдингми, бас, чиқмоқ қийин:
Қўл
Чўзганингни билмай қоласан.
Бейхтиёр меваларидан
Узганингни билмай қоласан.

Илло, бугун кечирсам ўша
Болакайни — шўх ва аломат,
Айблашмас кўнгилчанликда,
Жўраларим қилмас маломат.

Шоир дўстлар, ранжиманг мендан,
Йўқни йўқ, деб, бор дейман борни:
Биз ҳаммамиз тушганмиз бир пайт
«Чорбоғ»ига Асқад Мухторнинг!..

Мниг бир чиғириқдан ўтказар бизни,
Ҳаёт кўши кўрган, о, биз, боламиз...
Баъзида ҳовлиқиб, иродамизни
Инкор этганимиз билмай қоламиз.

Хўрладик ўткинчи истакларни деб,
Шўрлик шеъриятни баъзан бекорга.
Минди уни биров машина қилиб,
Гилам қилиб қоқди биров деворга.

Собит иродангга қилурман қуллуқ,
О, жафокаш муза, мангу тириксан.
Бизлар чекипсак ҳам, чекинмадинг, йўқ.
Сен ҳамон курашсан, фидойиликсан!

Кўриниб тургайдир сўзфурушларга
Буюк садоқатнинг тимсоли каби —
Достоевскийнинг озғин қўллари,
Ота Некрасовнинг қон қочган лаби!

ҒИЗҒАНИШ

Ғаршимга чиқ, ғўрқма, табиат!
А. Фет

Сафар юким тайёр,
 Мен кетдим,
Зерикмагин, шаҳар, яхши қол!
Ул днёрга борарман етиб,
Тонг солганда бошига рўмол.

Ғеч ким билмас йўл бор яширин,
Мен дарага тушарман унда.
Олғагандай эски ҳамдардин,
Сайрай бошлар какликлар шунда.

Таниб қолар «соқчи» ҳакка ҳам,
Зумда хабар етказди у:
— Аҳли ўрмон, бўлинг хотиржам,
Келаётган ўзимиздан-ку!

Наъматаклар — эшик офаси,
Таъзим қилар нафасин ютиб.
Азим чинор — дара дарғаси,
Ўзи мени олади кутиб.

Сой қўлимга сув қуяр, ўрмон —
Зиёфатни қуюқ қилади:
Мен хуш кўрган таом — маймунжон —
Кафтларимни қорайтиради.

Тушиб келар тоғу тошлардан
Сув ичгали мен-ла оҳулар.
Оҳу эмас, бағри тошлардан
Ғочиб юрган ҳадик, «оҳ» улар.

Билмас бунда жонзотлар ҳамон
Динамит не, нимадир милтиқ.
Дўстлигимга қилмасдан гумон.
Ушог олар қўлимдан балиқ.

Ғош қораяр, тўплайман ўтин,
Зим-зиё тун порлаб кетади.
Гулҳанимдан сачраган учқун,
Юлдузларга бориб етади.

Юксаламан мен ҳам тиниққан
Ўйларим-ла самони чулғаб
Ва оламан шу лаҳзалардан,
Абадият туйғусин илғаб.

...Қайда, дерсиз у сўлим диёр,
Адоғига етмасдан шеърим.
Айтолмайман, йўқ, сизга зинҳор,
Бугунча бу — муқаддас сирим...

Маъзур тутинг худбинлигимни,
Сахий эдим аввал қанча ман.
...Тараққиёт, севаман сени,
Тараққиёт, сендан қўрқаман!

«МУНОЖОТ»НИ ТИНГЛАГАНДА

Кеча келгумдир дебон ул сарви гулрў келмади!
А. Навоий.

Кутиб, кутавериб толди кўзлари,
Учди ҳаволарга оташ сўзлари.
Ҳирот йўлларида қолди излари,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

Оғирлик қилмоқда унга шеър, қалам,
Оғирлик қилмоқда шуҳрат ҳам, тож ҳам,
Худомас шоир ҳам, ахир бир одам,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

Нима бу — таманно, нозу фироқми,
Ё сабр илимдан интиҳон сўроқми,
Кеча деганингиз шунча йироқми,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

Биламан, сиз келар йўллар қародур,
Биламан, сиз келар йиллар қародур,
Биламан, инқи йўқ диллар қародур,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

Ёмон гап етдими ё сизга бирор,
Тухмат тошини отди нокасу беор.
Бекордир, бекордир, барчаси бекор,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

Шоҳ у шеъриятда, Ҳиротда — вазир
Ва лекин севгига бир умр асир.
Кутмоқда ўтса ҳам, мана, беш аср,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

ҚАЙТИШ

Эшптяпсизми,
Дупур-дунур садоларни эшптяпсизми:
Пойма-пой қадамлар, безовта қадамлар...
Одам қайтаяпти, одамлар!

Тўхтапг!
Керак эмас, ўйларни бузмапг,
Йўл сўрамапг, йўлини тўсмапг.
Замон-замонлардан келар у балки,
Балки келмоқда у кечаги кундан,
Не бўлса ҳам одам қайтмоқда,
Қайтаяпти меҳнат, ижодда
Мушаги, асаби тарапг тортилган
кунларга.

Дастурхонда нон ушатган чоғ
Қўли титрамаган шомларга,
Хотиржам тушларга,
Излаб-излаб тенгин толмаган
Беғубор биринчи муҳаббатига.
Беминнат, бепазир жўраларига,
Она қинлогига, азиз шаҳрига...
Хуллас, дўстлар, одам қайтмоқда,
Хулосалар бекатида тўхтаган одам!

Қайтиш йўлини ҳавоси оғир,
оҳ, кўп оғир.
Қарапг, қуюн бўлиб ёнишди унга
Нокасларнинг аянч тўдаси,
Қарапг, маломатлар ёғар бошидан
Ёмғир бўлиб, гоҳ қор, дўл бўлиб,
Қарапг, қувиб келар уни изма-из,
Ҳасаддан қорайиб кетган булутлар.
Қарапг, чақмоқлардан ёришди юзи,
Юзида ўзига, ўтмишига нафрат...
Тўхтатиб бўлмайдди уни,
Қайтпти.
Қайтган сари олға юрпти!..

Юлдузлар оқиб келяпти,
Ой оқиб келяпти қалқиб-қалқиб,
Салқин-салқин боғлар нафаси,
Даралардан учган гулдурас
Оқиб келяпти...
Сув тилига кўчган тош қўшиқлари,
Исмсиз ўтларнинг бўйлари
Оқиб келяпти.
Қаердадир қиз турар
Соҳилдаги дарахтга суяниб,
Паришон ўй-хаёллар
Оқиб келяпти.

Мен шуларнинг ҳаммасини сипқормоқчиман,
Тумшуғидан отимнинг томчилайди сув,
Отим бўлса пишқирар бетоқат:
— Тўймадингми ҳали ҳам, кеч бўлди...

Нима гап, шаббодa? Тинчликми, қуёш?
Учрамовдим ҳали бунақасига:
Келиб қолди қаердан ўжар ва бебош
Бу майсалар йўл ёқасига?

Нега улар бунча хотиржам, вазмин,
Ҳавода қамчидек ўйнар мезонлар...
Ҳозир устларига жонсиз гавдасин
Ташлаб юборади хазонлар.

Оҳ, бу ҳавонинг ҳам авзойи ёмон...
Шоирлар, қайдасиз, ошиқлар, келинг.
Минг йиллик севгингиз бўлмаса ёлғон
Қўлидан етакланг, бошпапа беринг.

Қолиб кетмасин, йўқ, хазон остида,
Зайф жуссасини эзвормасин қор.
...Нақ куз билан қиш ўртасида
Боладек адашиб юрибди баҳор!

Мен энди сезяпман,
Тасодиф эмас
Қўл-оёқсиз, ўжар чўққигир —
Чирмовуқгулларнинг тунлар арқондан
Юқорига ўрмалагани.
Забт этиб уйларни қаватма-қават
Балконлардан ичкарига мўралагани...

Мен энди сезяпман,
Тасодиф эмас
Муздек бетон деворлар аро
Қафасларда савваларнинг,
Тўтиларнинг, беданаларнинг
Пайдо бўлгани.

Тасодифмас уларнинг субҳи содиқда
Хаволарга рациялардай
Гоҳ узук, гоҳ чўзиқ товушлар отгани...

Мен энди сезяпман,
Тасодиф эмас
Идорада гулибеорнинг
Девордаги тувакдан ўзини ташлаб
Елкам узра боққани қоғозларимга...
Мен энди сезяпман,
Йўқ, улар шунчаки гул эмас.
Қуш эмас,
Уйимизга, ўйларимизга
Билдирмай, сездирмай суқилиб кирган
Табиатнинг уста «айғоқчилари»
Интиқом яқин!

Қайлардадир тоғлар ортида
Асабий чайқалар адл-адл дарахтлар —
Запгори қўшин.
Улар фармон кутмоқда!
Зарба гали сеники! Бошла!
Юришингни бошла, ТАБИАТ!

* * *

(Омондурди Аннадурдиевдан)

Баҳор бўлиб ётарлар
Баҳор янглиғ йигитлар
Қаро ернинг остида.
Қаро ерга ҳам баҳор
Керак экан асида!

Осмон бўлиб ётарлар
Осмон янглиғ йигитлар
Қаро ернинг остида.
Қаро ерга ҳам осмон
Керак экан асида!

Қўшиқ бўлиб ётарлар
Қўшиқ янглиғ йигитлар
Қаро ернинг остида.
Қаро ерга ҳам қўшиқ
Керак экан асида!

4-ВЗВОД

Лейтенант А. Рикова

Ўхшатмаса — учратмас...

Халқнинг бу содда

Пақли тўқилганми бизга атайлаб.

Йиғилибмиз, қаранг, битта взводда

Гала хаёлпараст, гала позиктаъб.

Танбеҳ берардингиз: «Бўлманг паришон,

Тўхтатиб бўлмайдн ёвни шеър билан.

Душманга ўзингиз бўласиз пишон

Яксон қилмасангиз уни ер билан!»

Маълум эди бизга бу жўн ҳақиқат,

Аммо, ишонганмиз астойдил бизлар

Ерда борлигига меҳр-оқибат,

Ерда борлигига устивор ҳислар.

Билардик, йўлдошлар айланган осмон

Макондир хокисор юлдузларга ҳам.

Тургандек ҳаёт ва ўлим ёнма-ён

Тўпларнинг пойида уйғонар кўклам.

Ҳарбий манқ майдони эсингиздадир,

Доим кейин чоғар яхши от, дерлар.

Ҳужумга ташланган қанчалар дадил

Ўзингиз «лапашанг» атаган эрлар.

Ҳам бўлганда у кун тепада қисм,

Ҳангнинг натижасин эшитмоқ учун

Бир-бир тизилишди улар сафга жим,

Оёққа тўшлашиб энг сўнгги кучин.

Елкада терларнинг оқарган шўри,

Бир илинж бор эди ҳорғин тапларда:

Биз эдик ўша кун рота гурури,

Биз томонда катта ғалаба!

Хуш кўрар ҳарбийлар, ҳа, одилликни,

Сиз — ўғлин кечирган отадай оғир.

Гуноҳ бўлар эди бу фидоликни

Беқадр, бесийлов қолдирмоқ ахир.

Билмам, овозингиз нега титради,

Қолмадими, дейман, сизда ихтиёр:

— Бўлса агар кимнинг қандай наряди,

Ҳамма... ҳаммасини... қиламан... бекор!

ЮЛДУЗЛАРНИ КЎРА ОЛМАДИК

Юлдузларни кўра олмадик,
Ширин хаёл сура олмадик,
Тревога садоси тунлар
Юлқиб олди тўшакдан бизни —
Кўз ишқалаб ой ёруғида
Излаганмиз этигимизни.

Шамоллар ҳам буида ўзгача —
Гоҳ майиндир, гоҳ тортар уввос.
«Панама»ни босиб кўзгача.
Қумбўронда қўриқладик пост,
Юлдузларни кўра олмадик.

— Душман биздан эмасдир йироқ,
«Ўт очингиз!» — янгради буйруқ.
Милтиради ишпонда чироқ.
Юлдуз бўлиб учди тунда ўқ,
Юлдузларни кўра олмадик.

Командирдан хайрлашувда
Бўлди бизга шундайин истак:
«Бироларлар, осмон кенг жуда,
Аммо Ерни ўйламоқ керак!..»
Юлдузларни кўра олмадик...

ОЙБЕК

Бўлолса ҳам қалбингга тилмоч,
Қўл-қўл экан, кўз ҳам кўз экан.
Яшар кимдир лутфингга муҳтож,
Сўз ҳам асли ризқу рўз экан.

Изҳор истар муҳаббат, меҳр,
Изҳор истар мендан бу юрак.
Иссиқ пондек уларни ҳозир
Сизга узиб беришим керак.

Кўзларимда ушсиз бир нидо,
Ҳаяжонлар жоним қасдида.
Ўлтирибман тилимдан жудо
Бўғриққан қалб рўпарасида. •

Менда қолди ҳаққингиз, дўстлар,
Рози бўлинг, дўстларим, энди.
Ёнапти ичимда сўзлар,
Димоғимда куйган поп ҳиди!..

СОБИР РАҲИМОВ

Район ва инсонга

Биз ўлсак ҳам жисмимиз ҳар хил пухта
ишларда —
Пароходда, мисрада гавдаланар, жошланар.
В. ~~Мисрада~~

Ҳарбийча қутламоққа чоғлар эдим овозим,
Гурс-гурс одим отаркан хёбон, йўлагиди.
Дуч келгандай «Нетте»га бир пайт чапдаст
устозим,
Раҳимовни учратдим мен шахрим бўлагиди.

Данциг жароҳатлари гўё тамом тузалиб,
Бир район сиймосида бўлганди у намоян.
Гарчи ҳаққи бўлса ҳам ётмоқликка узалиб,
Ишлар эди генерал, жасур, фидойи ҳамон!

— Қара,— дерди юзидан терларини сиририб,—
Қара, асли меҳнатга мойил менинг қўлларим.
Тошгунимча ва лекни дастгоҳимни қидириб,
Жанггоҳларга тушди, ҳа, неча марта йўлларим.

Халоскорин фарқ этар чўкаётган ношуд гоҳ,
Ўлимга маҳкум эрур қароқчи тушган кема.
Тўшларим биноларни иншонга олганда, оҳ,
Қулаб тушган пчимдан менинг ҳам аллашима!

Бузиш пэтиробини, о, ўшанда сезганман,
Яшар одамзод, ахир, яратай деб, қурай деб.
ГСКБда мен бугун лойиҳалар чизганиман,
Ўша орзуларимнинг амалини кўрай деб.

Иккисин ҳам солмоғи Замин учун баробар:
Қамолга бошлар бири, бошлар бири заволга.
«Тигр»ларни чилларчини қилганимда, биродар,
Трактор заводимни келтирганман хаёлга.

Пачоқ кружкаларда ҳўпланмай қолган чойим,
Назокат, нафосатга ташналигим, эҳтимол...
Ажабланманг очилса жарангидан чиройим,
Ўзим пешлаган чинни¹ ўзимни айласа лол.

Не ажаб, кетардилар муҳандис, олим бўлиб,
Толиблик партасидан қилмаса уруш жудо.

¹ Собир Раҳимов райони ўраида чиннисозлик заводи бор.

Маълумоти бир умр тўлиқсиз олий бўлиб —
Қолган олийқалбларим, ўлмагансиз мутлақо!

Синовлар пайти... Ана, бўлса ҳамки тун ярим —
Қолиб кетар талаба китоблар орасида.
Тинглаяпман қалбингиз зарбини, шунқорларим,
Талабалар шаҳрининг ҳар бир фуқаросида.

Дорилфунин пештоқи бир зиёдаи мунаввар,
Бизнинг вигоҳимиз у, чироқ бўлиб порлаган.
Қорақамиш устида айланган тўп-тўп каптар,
Руҳимиздир, сизни ҳам юксакларга чорлаган.

Бахмал соҳилларида яйрардим тўйиб-тўйиб,
Болалик ўйинларим чиқар эди авжига.
Қароқларим, босгани сизни бағримга суюб,
Сингиб кетдим мен бугун Қайковуснинг мавжига!

...Шаҳрим энтикар эди Раҳимов дардин айта,
Қайдадир гувлаган сой — кўксидаги эҳтирос.
Мен ундан фазилатлар тоғардим қайта-қайта,
Қаттиққўл лашкарбони, меҳрибон инсонга хос.

— Районлар бу шунчаки бизнинг ушоқ
қисмимиз!
Боқий умрдан нидо етди менга шу захот,—
Ғалабада бус-бутун гавдаланган жисмимиз,
Ундан пухтароқ ишни кўрмаган ҳали ҳаёт!

ШОВҶИНЛАР

Овоз режиссёри Наби Ҳасановга

Ҳамон тортавериб чарчади машшоқ,
Дапчининг қабариб кетди қўллари.
Шунчалар мушкулми оҳанг кўчирмоқ,
Наҳотки, қайтадан бошланса бари?..

Нима гап?
Оёқда турибди аранг,
Дирижёр боқади қовоғин осиб,
Мен-чи, ўлтирибман ожиз ва гаранг
Бошқарув пультага кўксимни босиб.

Бугун омад менадан ўгиргандай юз,
Чўқмордай урилар ғазаб мияга:
Шовқинлар кирмоқда, сурбет, бепомус —
Шовқинлар кирмоқда студияга!

Осмондан тушарми, ердан чиқар ё,
Билмайсан, дам кетар, дам келар қайтиб.
Гўё микрофонни қилишар даъво
Оҳанглар ичида ивирсиб, дайдиб.

Гўё элитсаю мени бу куйлар,
Айлансам бир лаҳза ҳам кўр, ҳам карга.
Санъат ниқобида ёзилса улар
Мангулик ёрлиги — плёнкаларга.

Аммо ҳушёрман ман, ҳушёрман ҳали,
Ғафлат кўзларимга солганча йўқ тўр:
Искович ити бўл санъатнинг, майли,
Ҳайда шовқинларини, сезгиларим, тур!..

Чопаман! Бош суқиб қапча тешикка
Шовқинлар йўлини охир топаман:
Ҷия очиқ қолган оғир эшикни
Ғазаб билан шарақлатиб ёпаман!

Тамом! Азобларга қўйилади чек,
Оҳанглар лентага тип-тиниқ кўчар.
Худди маҳбусликдан озод бўлгандек
Машшоқлар ўзини даҳлизга урар.

Ўртаниб қоламап меп бунда фақат
Бошқарув пультага босганча бағир.
Мен сени ўйлайман, сингилжон — санъат,
«Шовқинлар» бўғмоқда сени ҳам ахир!

Ўйма-уй кезмоқда улар, тўйма-тўй,
Минғирлаб, чинқириб мисли елвизак.
На дард бор уларда, на уят, на ўй,
Нафслари тўйса бас, тўлса бас чўнтак.

Улар дидларни ҳам топтар, парчалар
Қўйиб берсак агар ошиб ҳаддидан.
Туғилган карюрак мухлисваччалар
Аслида шуларнинг жиноятидан.

Бетховен ким ўзи? Ким бўлибди Бах?
Турғун Алимат ким, ким Ориф Ҳотам?
— Ўч-и-и-р! — дейди улар боболарнинг
Музиқий арвоҳи — «Шашмақом»ни ҳам!

Шовқинлар билмаскан ҳаё, шармни.
То улар кезаркан хавф-хатар бўлиб
Мен сизга бераман сезгиларимни,
Майли, санъат учуп қолай кар бўлиб!

Бошқарув пультада ўтирган дўстлар,
Бўлса ҳам даргоҳи марҳаматли, кенг,
Шовқинлар санъатга аралашмасин! —
Эшикларни ёнинг, қаттиқроқ ёнинг.

ПАНТОМИМА УЧУН СЮЖЕТ

Ишонмасаң бу гапга, дўстим,
Гуиғларда ҳам забон бўлади.
Тилим менинг — шу икки қўлим,
Улар йиғлар, улар кулади.

Ўхшамайсан ёмон одамга,
Яқинроқ кел, тишлаб олмайман.
Сизмаяпман бугун оламга,
Биласапми, севиб қолганман!
Мана, бундай унинг юзлари...
Мана, бундай унинг кўзлари...
Мана, бундай унинг лаблари...

Эргашаман сояси бўлиб,
Афсус, менга қиз қиё боқмас.
Жеркир, кетар устимдан кулиб,
Балки, унга гуиғлигим ёқмас.

Даврасига олгани замон
Мадҳиялар ўқиб хушторлар,
Бармоқларим додлайди:
— Ёлғон!
Алдар сени шакаргуфторлар.

Оламда бор шундай бир туйғу,
Тил билан ҳам бўлмайди айтиб.
Кошки шуни тунгунсайди у,
Ёнгинамга келсайди қайтиб.

Қалбим билан аллалар эдим,
Эркаларди кўзларим секин.
Не ҳам дердим, нима ҳам дердим,
Зорим бору зўрим йўқ лекин.

Юраверсин у майли мағрур
Мен томонга тушмай йўллари.
Балки, энди васфин бир умр
Куйлаб ўтар шўрлик қўлларим.

Балки, сийлар менн ҳам тақдир,
Бир кун номин айтарман дадил.

Жон чиқарда қайтармиш, ахир,
Сўқирга кўз, соқовларга тил!

Шу тасодиғ бўлмаса, у кун
Ўз «тилим»дан қилмасин жудо —
Сўнгги имо-ишора учун
Қўлларимга куч бергин, худо:

Мана, бундай унинг юзлари,
Мана, бундай унинг кўзлари,
Мана, бундай унинг лаблари...

ОҒ КАПТАРГА АЙЛАНГАН БОЛА

Рифқат туғма сил эди,
Ўпкасин совуққа олдириб қайтган
Фронтчи аскардан,
Кўзлари очликдан ичига ботган,
Қишлоқи аёлдан зурриёт —
Бир ўғил эди!..
Аввал отаси ўлди,
Кейин онаси,
Унга ўл йил хонадон бўлди
Силлар касалхонаси!
Босиб пайжарага малласоч бошин
Соғлом ҳаёт уфуриб турган
Кўчаларга боқарди Рифқат.
Кўриб тенгқурларин мактаб борганин,
Шовқин солиб копток тепганин
Ҳасадда кўп ёнарди Рифқат.

Бир ўпкаси қолганди унинг
Жарроҳлик столида.
Билардики, ҳеч вақт, ҳеч қачон
Чиқмас ундан олим, чемпион.
Шундан гоҳо аччиқма-аччиқ
Ўтказарди вақтин хушлиқда.
Беморларини қошига тўплаб
Понуштада ёки тушлиқда
Латифа сўйларди,
куйларди,
ўйнарди...

Каптарга ишқибоз эди у яна,
Зотдор каптарлардан олганди боқиб.
Томоғидан ўтмаган нонни,
Керак бўлса ҳаттоки жонни
Берар эди қушларига у!
Бир кун
Яқун ясагандай ғам-дардларига
Сўнг бор ҳуштак чалди каптарларига:
— Каптарларим, алвидо!..
Қулади Рифқат.
Бир ҳамшира пиқ-пиқ йиғлади.

Қололмади уни ўлимдан сақлаб
Кислород ёстиқлари!

Эгасиз каштарлар кетдилар бир-бир
Қасалхона томини тарк этиб.
Бизлар бўлсак ишонолмасдик
Рифқатнинг ўлганига,
Ниналардан,
Балиқ мойи, витивазидлардан
Қутулмоқ бўлганига.
Оппоқ каштар,
Оқ каштар бўлиб
Гўёки у учиб кетганди
Севган қушлари билан...
...Гўдаклик ишончим, мендан айрилма,
Айрилма, таъкидлаб юрайи ҳар нафас:
Рифқат ўлмаган, йўқ, йўқ,
Оқ каштарга айланган.

У бориб кўнган бир кун
Пикассо ҳузурига.
Ҳеч кимнимас, Рифқатни
Чизган рассом аслида
Оппоқ каштар шаклида!
Нимадандир жонсарақ
Учиб юрар, ана у.
Қитъалардан қитъага
Кўчиб юрар, ана, у.
Нидо қилар: ўтганлар
Ўтди, такрор бўлмасин.
Бу Ерда яна бахтсиз
Рифқатлар туғилмасин!

Дўстим учиб юрибди...

ҲАРАКАТ

Талвасада эди талваса,
Чанг соларди ютоқиб истак:
Пайти эмас мулоҳазанинг,
Юлиб қолиш керак,
Олиб қолиш керак!

Тафаккур бир совуқ жилмайди:
Бўлмасалар бунча ҳам содда.
Ҳаракат бу — асли жилмаслик,
Собит турмоқ бир эътиқодда!

КИНОКАМЕРА

Ромак Кармен хотирасига

Автоматнинг оғирлиги
3 килограмму 600 грамм,

Қўл пулемётиники
6 килограмму 800 грамм.

Сенинг оғирлигинг, кинокамера,
Чақирим-чақирим ленталар бўлиб
Ўқингга ўралган шу улкан дунё,
Унинг ўзидан ҳам оғир ҳасратларнинг
Ҳисобга олмаганда,
2 килограмм,

Кинокамера!
Ҳақ сўзимиз бўлдинг,
Хушёр, зийрак кўзимиз бўлдинг.
Қочиб кираверди сенга ярадор дунё
Экранлардан қичқирмоқ бўлиб.
Кадр:
Мадрид фашист этиклари остида:
Кадр:

Очликдан шишиб ўлган Ленинград болалари:
Кадр:
Мўрилардан тутун бўлиб кўкка ўрлаган
умрлар.

Кадр:
Қочоқлар,
Туғилган еридан,
Элидан жудо.

Кадр:
Юзларга урилган милтиқ қўндоқлари,
Ешланган кўзлар (аччиқ пиёзданмас,
Заҳар газлардан!)
Кадр:
Хиёнат қурбони —
Чили президентининг сўнгги табассуми...

Автоматнинг оғирлиги
3 килограмму 600 грамм.
Қўл пулемётиники
6 килограмму 800 грамм.

Кинокамера!

Бугун сенинг оғирлигинг қанча? Билмайман!

Битта осмон эди гарданида Гераклнинг,
Ерга ботди тиззасигача шўрлик зўриқиб.

Биз бўлсак кўтариб юрибмиз бугун

Осиёни,

Европани,

Ғарбий ярим шарни

Осмоғи,

Денгизлари,

Узун-узун кўчалари,

Қасрлари, вайроналари,

Кўз ёшлари,

Бугун фожиялари билан.

Нафас бўғилади,

Юздан қон қочар.

Тиғиб кетади кўзлар,

Соч оқаради!—

Қулатади бизларни охир

Дунё бўлиб ўнг елкадан босган камера,

Мувозанат сақтайлик, десак,

Чап елкага қўймоқ учун бошқа дунё йўқ!..

ШИФТ

Қачон ўчакишган эдим у билан?
Тарихи кўни узун...

Шаклини тонмаган эди ҳали бу дунё,
Янги ростлагандим мен ҳам қаддимни.
Қоронғи ўрмонда бир-биримизни таниб
Томоқ дарди билан ҳаракатга тушдик.
Улкан қўтоғларни қулатдик жарга!
...Норозилик билдирдим бир **кун**
Текинтомоқ оқсоқолимизга.

У мени қоронғи ғорга ҳибс этди,
Маҳрум қилди тотли насибамдан,
Мусаффо ҳаводан, сувдан, қуёндан,
Маҳрум қилди энг муҳими —
озодлигимдан!

Бош айланмас горда оч қорпимни чангаллаб
Илк бора ёлвордим ғойиб қудратга.
Тингламади арзимни ҳеч ким.
Фақат ғадир-будир ғор шифти
Масхараомуз боқар эди кўзимга.

Мен Ердан зерикдим уни севишга
улгурмасдан,
Баланд юлдузларга учмоқни айладим хаёл.
Аммо босиб турар эди елкамдан ҳануз
Шу лаънати шифт
Масхараомуз боқиб кўзимга.

Шунда алам билан унинг юзига
Чиздим сўнгги армонларимни.

Шундай, шундай бошланганди бу кўҳна
адоват.

Мен қайта туғилдим асрлар оша,
Ўз ҳаққим деб яна талашдим,
Яна адашдим.
Ҳибс этди мени қабила бошлиғимас...
Синфий душманним энди!
Яна маҳрум бўлдим тотли насибамдан

Мусаффо ҳаводан, кўклам, қуёшдан,
Маҳрум бўлдим энг муҳими —
озодлигимдан!
Ёлғиз камерада йўталиб, қон тупуриб
Чекдим ёлғизликнинг азобларини.

Яна ёш умримни шу лаънати шифт
Тегирмонтошидай эзди беомон.
Олис кечалари чалқанча ётиб
Боқдим шифтнинг совуқ башарасига
Ва англадим:
На олоси,
На пайгамбар
Мушқулимни этгуси осон:
Ўзим ўчираман ўз қўлим билан
Пешонамга «ёзилгани»ни!

Қуллик зашжирларни ташладим узиб,
Бузиб ташладим мен зах зиндонларни.
Чайилди қуёнининг шан шуъласига
Шифт остида саргайган юзим.
Аммо ҳануз безовтаман,
Йўқолган тинчим.
Хотиржам ўлтирмоққа бермайдн ҳуқуқ
Биродарлик бурчим, инсоний бурчим.
Мен кўриб турибман, ҳали замида
Ўргимчак ип қўйган баланд шифтлар бор
Ва улар остида белордап-бекор
Чпримоқда не-не умрлар,

Мен кўриб турибман, не-не фақирлар
Хўжасига пиширмоқда иссиқ-иссиқ пон.
Уйга келиб очликдан кейин
Шифтга қараб ўзлари беришмоқда жон!

«Демократия» сўзин луғатимизга
Олиб кирган юнон диёри,
Қулади куйлари Микис ўғлининг
Неча йиллар қамоқхона шифтига урилиб
Қулади!
Ҳей, бас, етар!
Ўйларимиз бўйлаб бўлди сизга ўзини,
Қуйларимиз бўйлаб бўлди сизга ўзини,
Ёруғлик истаймиз,
Кенглик истаймиз,
Чайқалманг энди сиз бошларимизда
Дарз кетган, омонат деворлар билан.
Эски девор каби қулайсиз бир кун.

Феълимиз азалдан ўзи шунақа:
Сигмаймиз ўлчовга, чегараларга!
Ўлмас руҳим тантанасини
Мен кўз-кўз қиламан сизларга бугун.
Мени оёқ остида кўрмоқчи бўлган
Такаббур олий зотлар, эшитинг.
Замину замондан қирмоқчи бўлган
Истилочи суллоҳлар, эшитинг,

Қонларимни зулукдек сўрмоқчи бўлган
Текинтомоқ тўралар, эшитинг,
Қаддимни дол қилган хўрликлар,
 зўрликлар искаижасидан,
Қулоғимга итоат дарсини қуймоқчи бўлган
Уша манфур шифтлар тагидан
Қўтарилдим осмон шифтига қадар!
Менинг боқий умримдан сизга етказур дарак
Бугун олис юлдузлар билан баҳс қилаётган
Йўлдошларнинг «нин-пип» товуши!

ЯҚШАНБАЛАР

Умиджонга

Якшанбалар, аслида болаларнинг кунидир...
Чигал формулалардан бош гангиши йўқ унда,
«Хасис» партадошлардан кўчириш азоби йўқ.
Навбатдаги иккинчи қўяр экан муаллим
Эшитмайсан минг карра тинглаган пўписангни:
— Қолдираман кузги сиповга!..

...Якшанбалар, аслида, болаларнинг кунидир.
Хуррамлик бор уларда, вақтичоқлик, овуниш,
Меҳрибон буви, бобо, дада, ойижонларнинг
Берган ширин ваъдаси: исталган ўйинчоқлар,
Қисталган уст-бошлар,
Ширин музқаймоқлару эрталабки сеанслар...

Якшанбалар, аслида, болаларнинг кунидир!

...О, сиз бир зайл кечган диққинафас кунларим —
Менинг якшанбаларим!..
Интернат ҳисобчиси
Минғирлар таратганча бадбўй ароқ ҳидини,
Янги кундан зорланар:
— Душанба огир кун, уф...
О, у мендан сўрсайди, агар бир бор сўрсайди,
Қайси кун огирлигин берардим аннқ айтиб:

Ҳар шанба кун сўнгида, ҳар якшанба эрталаб
Келса ота-оналар болаларин олгани,
Интернатнинг ҳовлиси ҳувиллаб қолганида,
Кемтик тақдиримизни таниб қолиб ногаҳон
Бошни қуйи эганда бизлар — етим болалар,
Бўм-бўш коридорларда оёғимиз садоси
Юрагимизга қўрқув, ваҳима солганида,
Олиб келса шамоллар қулоққа элас-элас
Бозор шовқинларию карнай-сурнайлар сасин,
(Гастролда бўлгандир Тошкентбоевлар, балки)
Уйқу йўлатмаса-да томоша истаги ҳеч,
Қаттиққўл мураббийдан эшитмайлик деб дашном
Ётсак тушки ҳордиқда кўзимизни чирт юмиб,
Айланса бошимизда нуқул аламли ўйлар,

Ўшанда о, ўшанда муштга тугилган қўлим:
— Лаънати якшанбалар, лаълати якшанбалар!..
Тушимда ҳам қийнаган ўнгимдаги изтироб:
...Ойи келинг,
Дада, келинг,
Сизни жуда соғиндим.
Истасангиз бир умр, майли, шунда қоламан.
Ўжарлиқни ташлайман, яхши бола бўламан.
Фақат сиз соғинтирманг, шонинг, келингиз тезроқ,
Бир кунгина бу ердан мени олиб кетингиз.
«Душанбада соғ-омон кечикмай келтираман» —
Тилхатни номингиздан ўзим ёзиб бераман.
Қаранг, цирк чироқлари маржопдек порлаяпти,
Ҳеч кимнимас, у бизни ўзига чорлаяпти.
Нима бўлар бизларсиз тугаб кетса томонга,
Тезроқ келинг, шошилипг..
Энтикиб ётоқ ичра кўзимни очарканман
Яна такрор айтганман алам тўла сўзимни:
— Лаънати якшанбалар, лаълати якшанбалар!..
...Талтайтириш келмаган хаёлимга асло, йўқ,
Тарсаки ҳам туширар бошингни силаган қўл!
Лекин,
Лекин, болам, бир кунга ўзим ихтиёр билан
Султонлик ҳуқуқини бағишладим сенга мен.
Бўсагада турибди сенинг якшанбанг, буюр:
Сайргами, киногами ё ҳайвонот боғига?
Буюр, итоат билан қўлларингдан етаклай,
Сен менинг меҳрга зор болалигимсан, ахир,
Кел, энди ўзим унга бир оталик қилайин!
Буюр!
...Якшанбалар, аслида, болаларнинг кундир.

БАХТЛИ КҮН ҶАСИДАСИ

(Пабло Нерудадан)

Ижозат этсангиз,
Бу гал
Мен бахтиёр бўлсам.
Йўқ, айтарли
Ҳеч нарса содир бўлмади,
Жаннатга ҳам тушмадим.
Мен, шунчаки, бахтлиман
Ижод билан бўлганда машғул:
Юрганімда ҳушёр ва тетик,
Ухлаётганимда.
Ва нимага қўл урмай
Шодлик,
 шодлик келтирар нуқул.
Олтин ўтлоқ майсаларида
Кўпроқдир, эҳтимол, улар бисотимда...
Танам борлигини
 сега бошлаймак,
Дегиз
Гўё улкан белбогим,
Замин
Иссиқ, хушбўйи пондай.
Ҳаво ҳам жарағлар гитара бўлиб.

Ўлтирибсан мен билан қумда ёнма-ён.
Сен қўшиқлар айтасан менга
Қўшиқдирсан сенинг ўзинг ҳам.
Бутун олам юрагимга жо бўлиб кетди,
Қани,
Менга лабларингни бер,
Бахтлиман
«Севаман» деганинг учун,
Қўшилиб кетганидан
Нафасим нафасларингга,
Пайпаслаган каби мовий осмонни
Қўлларингни журъатсиз
 силаганимдан!

Мен бугун бахтлиман
Одамлар билан ҳам

Одамларсиз ҳам.
Соҳилларда,

Ўтлоқлар аро
Ҳар қадамда ва ҳар дақиқа!
Ҳамма-ҳамма нарса менга қувонч келтирар:
Замин ҳам,
Ҳаво ҳам,
Мовий осмон ҳам,
Сен ҳам!

УСМОН НОСИРНИ ХОТИРЛАШ КЕЧАСИДА

Маъно қидирмасдим тасодифлардан,
Ташбеҳ излашдан ҳам безгандим анча.
Аслига ўхшаса, аслига бари,
Кўрмасдан,
Сезмасдан иложинг қанча:

Чорчўпга сиғмаган табассумингиз,
Теран кўзларингиз остидан шундоқ,
Сизни топтагандай чопқиллаб ўтди
Анжуман бошланмай тўрт-беш шошқалоқ.

Сўнг ғамгин фаррошнинг қиёфасида
Саҳнага у чиқди!
Ўрнатди тартиб:
Нопок оёқларнинг пфмос изини
Адолат жимгина ташлади артиб...

А. Қахдор хотирасига

Ёрилгандай чилдирма ногоҳ,
Зўр кўшқари тарқагандай ё
Тинчиб қолар теварак-атроф —
Узилади муттасил садо.

Ўрганмаган қулоқларинг бу
Сукунатдан динг бўларлар ва
Юрагингда ғимирлаб қолар
Ярим ҳайрат, ярим ваҳима.

Беихтиёр қоласан сезиб
Боғнинг улкан, сўнгсизлигини.
Нимқоронги йўлакларидан
Бесар, ёлғиз юрганлигингни.

Кейин офтоб шуълаларидан
Зар поёндоз ташлаган ёзиб
Ялангликка — боғ этагига
Югурасан ўтларни босиб.

Жар каби тик сув ювган қирғоқ,
Очиқ қолган илдизлар ғариб...
Пастда — бўм-бўш ўзанда тошлар
Устихондай ётар оқариб.

Хўрсинасан,
Саратон, дейсан.
Ҳа, саратон. Кўнглинг эса ғаш.
...Ёнгинангда дарё оққанин
Ҳис қиласан дарё қуригач...

ФАЙЛАСУФ БОЛАРИ

Жон-жонидан ўтмоқда совуқ,
Ҳолдап тойган — сезиб турибди.
Боз устига ҳашоратхўр, суқ —
Қушлар боғда изғиб юрибди.

Парво қилмас бу шоввоз, қаранг,
Ошиб келган дарё, чўллардан.
Ниши билан қор тптар аранг,
Бол эмади кечки гуллардан!

Балки, етар қароргоҳига,
Балки, кетар
Йўлларда қолиб.
Иссиққина инидан чиққан
Ўлимиши бўйнига олиб.

Бўлса ҳамки беғалва, ширин,
Сигмаган у чорчўпга, демак.
Унга сунъий бол-шакар эмас,
Тоза гуллар нафаси керак...

ҲАМЛЕТ

...Тугамади ҳали фожеа,
Ҳали дунё тўла олчокқа.
— Улмоқ керак ё қолмоқ! — дея
Ҳамлет яна қалқир оёққа.

Разилларнинг турфа гуноҳи
Қийнар уни, ётолмас ухлаб.
Ҳақиқатнинг гамгин арвоҳи
Қайта-қайта келади йўқлаб.

Альенде у, балки Неруда,
Отасидек бўлмишлар шаҳид.
Қазобларнинг совуқ турқида,
Амаксин танийди Ҳамлет.

Ана, қотил! Далил шарт эмас.
Ўч муҳлатин юрмасди чўзиб,
Нима қилсин, Ҳамлет кетолмас —
Саҳнадаги қисматин бузиб.

Оҳлар урар шаҳзода, ёҳу,
Ёндиради номус ич-ичин.
Ўлаётиб ҳар гал, бизга у —
Узатади қасос қиличин!

ШОИРСИЗ МАМЛАКАТ

Шоир ўлди!
Қхмерлар ўлкасин сўнгги шоир¹
ҳалок бўлди!

Диёрлар бор
Еғмайдиган қор,
Диёрлар бор дарёсиз, тоғсиз.
Шоирсиз мамлакат борлигин аммо
ҳали ҳеч ким эшитмаганди:
Қурраи арз харитасида
шоирни йўқ юрт пайдо бўлди —
шоир ўлди!

Тўрт миллион ўз ватандошининг
бошига етган
Қонхўр Пол Пот — қийиққўз Гитлер
қувосин, майли,
Тўйдан олдин ноғора қоқсин!
Хукм чиқармоққа
шошилмаймиз биз.

Ҳаммаси олдинда, олдинда чунки,
чунки туғилади фақат,
шоир ўлмайди!
Халқ омон бўлса, бас!
Ватан, деган,
Ҳақ,
Эрк, деган халқ,
Мустабидга йўл берк, деган халқ
омон бўлсин —
шоир туғилади!

...Озод Ватанининг озод даласи.
Шоли ўтоқ қилар бола букилиб.
Шу қадар озгин у,
сувга ботган оёқчалари билан
қўшпоя шолига ўхшар ўзи ҳам!
Ана,

¹ Кампучияда ҳозир шоир йўқ. Пол Пот режими даврида уларнинг ҳаммаси қириб юборилган. (Газета хабаридан).

кўзи унинг қаманиб кетди
ҳалқоб билан чайқалган нурдан.
Ана,
у қиқирлаб кула бошлади:
— Ойи, ойи, бу ёққа келинг,
Қуёш ҳам шоникор!
Қуёш ҳам сув кечиб юрибди!

...Нима деган эдим сизга:
ш о и р т у ғ и л д и!

БРЮЛЛОВНИНГ ОТЛАРИ

Хаёлимнинг кўм-кўк яйлов-қирларида
Ўтлардингиз
эркин-эркин, тулпорларим.
Хаёлимнинг кўм-кўк яйлов-қирларида
Йўртардингиз
секин-секин, тулпорларим.

Эврилардим мен гоҳида сабо бўлиб,
Тарам-тарам ёлингизни силагани.
Пойингизда ястанардим дарё бўлиб,
Сиз келсангиз булутлардай сувлагани.

Бошингизда турдим бўлиб гоҳо осмон,
Ой, юлдузлар тегрангизни кўмди зарга.
Мудрасангиз кечалари ўзим нобон,
Олдирмадим бўриларга,
Ўғриларга!

Бўга олди шантингизни на чоҳ, на ғов,
Қаршингизда фақат уфқ турди муқим.
Сиз — тизгинини тутолмаган ҳали биров
Руҳ эдингиз, менинг ўжар, озод руҳим.

Балки умрим кечгани рост ёрти, юлуқ,
Лекин сиз бор, билинмасди унинг ками.
Тулпорларим, оғзингизда бугун сўлиқ,
Оғзингизда тутқунликнинг пўлат таъми.

Кўр-кўрона сажда қилиб, охир муҳиб
Неки тоҳса, топганидай нирларидан.
Тулпорларим, ўзим сизни келдим тутиб,
Хаёлимнинг кўм-кўк яйлов-қирларидан.

Сизга тушов солган ҳам мен, мен бағритош,
Ўзим сизга раво кўрдим азобларни.
Йўрғалайсиз, тулпорларим, энди ювош,
Остларида хонимларнинг, жанобларнинг.

Равон йўлга сизмай, ана, кетмоқдасиз,
Учқун сачрар кўзларингиз, туёқлардан...
Бетийиқ бир қудрат зоҳир этмоқдасиз,
Чиқмоқдасиз сиз отилиб бўёқлардан.

Ўйнатаман мўйқаламни қамчи каби,
Энди меннинг фармоним ҳам қилмайди кор.
Шу кетишда гўё ҳозир бир юлқиниб
Чорчўшларни сиңдиргудек чоғингиз бор.

Садқайи сар! Изи кутманг, майли, мендан,
Ўргатмасин итоатга қамчи, зарда...
Отхонанинг охурига эғилгандан
Очу наҳор ўлган авло ёбонларда!

О, саодат, о эрк, ширин ё талхмидинг,
Унутдим мен қанча раиғлар, ифорларни...
Сиз унутманг!
Тулпорларим, ташлаб кетинг
Ўстингизга миниб олган киборларни!

Миттигина жошингни ғами —
Сен ҳам қувсан, ўзингча айёр,
Сиқувдаги пружинадай
Ҳар дақиқа сакрашга тайёр.

Сийратингни асрайсан гўё
Бегонани келтирмай ёвуқ:
Бир жуфт «пиша» чаккаларингда
Йилтирайди бемаъно, совуқ.

Шу кўз бўлса, кўз бўлса агар,
Иўлларингга қўйгувчи «тузоқ»
Беданамас, дўст, ҳамдард бўлиб
Боқгим келар уларга узоқ.

Билгим келар, чигиртка жуда:
Нима ҳақда куйлайсан тўлиб?
Гуллаганда, хусусан, беда,
Хусусан, ой чиққанда кулиб...

КЛЕОПАТРА

Чиқолмадинг сен ҳам, нечора,
Евуз сенат раъйдан, Цезар,
Рад этилди севги бечора,
Энди бизни айрилиқ эзар.

Опа Нилнинг сарчашмасиман,
Оқар тинмай кўзлардан ёшим.
О, йўқ, қонмас, ишқ ташпасиман,
Ботганча йўқ ҳали қуёшим.

Азизим, кут! Сабр қил фақат!
Мен борамаи — музаффар, ғолиб.
Ўзим билан илоҳий қудрат —
Гўзалликни, севгини олиб.

Тўса олмас ҳеч ким йўлимни,
Мен борамаи қасдма-қасдига.
Йиқитамаи қудратли Римни
Кўйлагимнинг шабадасига!..

БУЛОҶ БАЛИҶЛАРИ

Йўловчилар ҳиммат қилинса,
ташлаб ўтишадн тўрт-бешта ушоқ.
Бўлмаса шу ҳам йўқ...

Ишачини хуш кўрасиз жуда,
чувалчангни хуш кўрасиз жуда,
бош насибангиз эса... қалоат!
Оч қоласиз,
қун кўрмайсиз лекки
ҳимоясиз чавақларни қийратиб —
наҳангларга айланмайсиз ҳеч қачон
булоқ балиқлари,
булоқ балиқлари!

Қатта дарёларни қилмайсиз ҳавас,
кўллар, денгизларга чиқмайсиз.
Қамтаргина ҳаёт буюрган
ўзи қамтар бу ҳаёт сизга:
Булоқларда туғилиб,
булоқларда ўласиз,
булоқ балиқлари,
булоқ балиқлари!

Табиат-ку, ҳар мавжудотни
қилмас асли бесабаб бунёд.
Бургут — ҳамла учун,
булбул — нарма учун
яралгани ҳақ.

Сизга қисмат
бедавруғ хизмат —
Яралгансиз цокламоқ учун,
булоқ балиқлари,
булоқ балиқлари!
Лойқа душманисиз!
Туғма қурашчи!
Булоқларнинг бўғзидан олган
Қоп-қора ва бадбўй лойларни,
лойқаларни,
оқаваларни
Тумшуқ уриб парчалармишсиз,
очиб яшармишсиз булоқлар кўзин!

Биров буни чўпчак, деб қулар,
биноқ
бу сувларнинг абадиятдай
оқиб ётганига ишонмаслик мумкинми?!
Дарёларнинг то ҳануз
қуриб қолмаганига ишонмаслик
мумкинми?!
Пастда булут каби чајқалган боғлар,
Ўсини шиддатидан илдиз узгудек
чинорларнинг шовуллашига
ишонмаслик мумкинми?!

Очиб-юмиб оғзингизни сиз
сув сатҳига отганингизда
пуфакларнинг оқ маржонини,
иккиланиб қоламан баъзан:
Айтадиган гаплари йўқми,
Тилсиз бўлинадими ростдан ҳам
балиқлар?!

АРМОН

Ўз қишлоғининг ҳофизи, тракторчи
МУРОДИЛЛА ИБОДОВга бағишлайман.

Қаҳри қаттиқ урушининг сағир,
Беваларга хайр-аҳсоли —
Аҳён-аҳён қайнар эди бир
Сельсоветнинг катта қозони.

Аммо шилдир ёвғони эмас,
Тут ўтиндан қизиган тупроқ —
Ерўчоқни сўнмаган тафти,
Қўри учун севардим кўпроқ.

Юлдузи йўқ, оёни йўқ осмон —
Тўнтарилган қозон
бошимда,
Ерўчоқда асраганиман жон
Қиш чилласи, ўн тўрт ёшимда.

«Ўлмаган қул кўраверади», —
Ҳақ гап-ку бу, ҳақ гапдир тайин.
Тўқман бугун, устим бут, бироқ
Орзуларни нима қилайин?!

...«Бадхў» ёрнинг ситамлари, о,
Қўкка ўрлар ўкинч, мурожаат.
Олислардан келар бир наво —
«Муножот»ни куйлар Муножат.

Кўз ёшми бу, билмайман, жала,
Селобидап намланди бетим:
Айтмоқчийдим катта ашула,
Мен ҳам ҳофиз бўлмоқчи эдим!

Юрагимнинг қати-қатида
Қолиб кетди дил розим менинг.
Ўтрук йиллар елвизагида
Битди,
йитди овозим менинг.

Ҳар кўрганда бир хўрсинаман,
Ёз тунлари ой кезар саркаш —
Қўлларимдан тортиб олингап,
Осмонларга отилган баркаш...

Қарар эдик бўлиб умидвор
Биз ўша кун таниш бингога:
«Ёшсиз!» дея ўша кун илк бор
Қўйишмади бизни кинога!

Ёзги клуб болахонаси
Пуркар эди экранга зиё.
Балад-балад деворлар билан
Тўсиб биздан ўзини дунё,

Ичкарида қиларди кўрик
Бор айблари, гуноҳларини:
Анчагача эшитиб турдик
Гўдакларнинг оҳ-воҳларини!

У режалар тузарди қабих,
Фармойишлар берарди: «Бўг, ос!»
Хўрлар эди, зўрлар эди, эҳ,
Одамларнинг кўзича рўй-рост.

Ўлтирмасди андиша қилиб.
Кулганлардан, кулмаганлардан.
Уяларди у биздан фақат,
Ўн олтига тўлмаганлардан...

* * *

Ургутни ва сени тусаса кўнглим,
Бир ҳолат ёдимга тушади бот-бот:
Ўзидан беҳабар меҳрибон синглим,
Жон синглим, соддасан шунчалар наҳот.

Қўлларинг ишда-ю, мендадир кўзинг,
(Чекаман. Оқ тутун ўрлайди шифтга!)
— Шу ўлгурни ташланг, — дейсану ўзинг
Тамаки барглари тизасан инга...

ҚҰНДОҚ ТЕПКИСИ

Қорлар ёғди, қор ёғди түзғиб,
Тоғ туманга ўради бошин.
Садо берди бурғулар чўзиб:
— Мавсум келди, шошилинг,
шошинг!

Йўлга чиқди овчилар қатор
Елкаларда милтиқ, дон, тузоқ.
Ҳавас қилдинг уларга илк бор,
Ортларидан тикилдинг узоқ.

Ов таърифи тилларда дoston,
Эшитгансан гоҳо қолиб танг,
Вақт борида бўлмасди ёмон
Ўзини ҳам бир кўриб қўйсанг.

...Қўшнинг сенга милтиғин берди,
Белни тортиб боғладинг маҳкам.
Келаверсин, қўрқмайсан энди —
Шеридан ҳам, айиғидан ҳам.

Тортиларди йўлнинг таноби
Юрган саринг сен овга шайдо.
Улкап тоғнинг зинаси каби
Бўлди, мапа, ўнгурлар пайдо.

Ҳаваскорга чўққи не даркор,
Етиб ортар унга остона:
Қаддини қор буккап арчазор
Олди сени бағрига, мапа.

Бир энтикиб тушдинг шу заҳот,
Бир энтиқди қалбинг бетийиқ:
Тушингми бу, ўнгингми... Наҳот?
Кийик турар қаршингда, кийик!

Нишон сари отилдию ўқ
Сукунат ҳам уйғонди чўчиб.
Бу не хўрлик? Кийик эмас, йўқ,
Тушдинг қорга сен ўзинг учиб.

Елканг чим-чим ачишар эди.
Сепган каби тилиб намакоб.

Шундай бўлса қўндоғни зарби,
Ўқи қандай бераркин азоб?

Кезиб бошда минг хаёл, минг ўй
Артаркансан милтиқ гардини,
Олиб кўрдинг бир лаҳза шу кўй
Ўз жонингга ўзга дардини.

Сўнгги нафас бўлдию ҳаёт
Туриб қолди бўғзингда ногоҳ:
«Истамайман... Кераги йўқ... Дод!
Ўлиш — гуноҳ, ўлдириш — гуноҳ!»

Ҳа, сен буни англадинг бугун,
Не ҳам дердим?
Кўп маъқул! Кўп соз!
Шу муқаддас оғриқ учун сен
Қўндоғни ўп, лабларингга бос.

Ов тугади, тугади дайдиш,
Ўлтирибсан нимадан хафа?
Қайтиш бор-ку, дарвоқе, қайтиш,
Тегажоқлар бор йўлда, э-ҳа!

Қани, кетдик, ўйлайверма бас,
Бўлибдими шу ҳам муаммо?
Ёлгон тўқиш ҳеч қийин эмас:
«Отган эдим... Қулади... Аммо...»

Қани, кетдик, уст-бошингни қоқ,
Қарайверма ортга дам-бадам.
Учиб-учиб тушаётир тоғ,
Учиб-учиб тушмоқда елкам.

Ортаётир дақиқа сайин
Маст қийқириқ, ўқ садолари.
Тоғга юриш бошлади тагин
Тинч табиат, ов «шайдолари».

Қочиб борар ярадор оҳу
Балки бу пайт тоғу тош билан.
Шафқат кутар бекорга, оҳ, у —
Кўзларида мунгли ёш билан.

Шўрлик оҳу кетмас қутулиб,
Қўймас уни овчилар омон.
Ҳураётир итлар қутуриб,
Истақлар ҳам қутурган ёмон.

Парво қилмас ҳозир мерганлар
Қўндоқ тепсин, толи товои тилсин.
Ўз оғриғин найқамаганлар
Ўзга дардин қаёқдан билсин?

Учиб-учиб тушаётир тоғ,
Учиб-учиб тушмоқда елкам.
Қани, кетдик, уст-бошингни қоқ,
Қарайверма ортга дам-бадам.

Моҳир овчи чиқмаса сендан,
Пушаймон ҳам қилмагин зарра:
Истеъдодли жоҳил бўлгандан
Нўноқ бўлган афзал минг карра.

Майли, биздан йироқдир шухрат,
Ов халтамиз майли, қуи-қуруқ.
Ўлжамиздир буюк муҳаббат,
Юрагимиз меҳрга тўлиқ.

Мукофотдир бизга тунунини —
Ўзгаларнинг дард, йиғисини.
Нишон каби олиб юрамиз
Кўксимизда қўндоқ изини!

Ҳамма бало шундаки, севар сени бу аёл,
Жону жаҳонин сенга, ҳа, сенга қаратган у.
Тансиқсан, илҳақ яшар ҳар ишора, сўзингга,
Тўймаганидан сени уч карра яратган у —
Қуйиб қўйгандек ўхшар уч ўғлинг ҳам ўзингга.

Ҳамма бало шундаки, сезиб турсанг ҳам баъзан
Бу фаришта, бебадал севгининг қадри, кучин,
Муз қотган юрагингдан тополмай қийналасан
Илиқ бир сўз ё рағбат, шунчаки кўнгил учун.

Ҳамма бало шундаки, таъқиб қилгани қилган
Гоҳо бурч, гоҳо кўнгил, хотиранг тиряк токи.
Олис тунлар кул эмас, кулдонингга тўкилган
Арсат гулханида ёнаётган руҳ хоки...

...Шитир-шитир!
Бўлиниб
Кетар бир кеч
тушларим.
Отиламан эшикка
Бошдан учиб ҳушларим.

Ўтириб қоламан сўнг
Остонада мен маъюс:
Хазон босиб йўлакда
Юрган бўлар шамол, куз...

Чақираман,
Сукунат
Деворлари титрайди:
Ҳаётимдан бегона —
Бўлган кимса келмайди.

Турар фақат айвонда
Оқариб олис тунлар,
Сарвиқомат аёлдек
Ой ёритган устунлар...

ТИЛАК

...меҳригиё унгай мозоримдан.
ФУРҚАТ

Сенга мусофирлик соғинмайман, йўқ,
Мусофир соғинчин тилайман фақат.
Турсин тумор бўлиб кўксингда оғриқ,
Севгин бу тупроқни севгандай Фурқат.

Кезсанг ҳам ўзга юрт пучмоқларида,
Тоғлар, масофалар тўсмасин уни.
Кўзингни ёшлатсин ўчоқларида
Бурқсаб ёнаётган олов тутуни.

ТАХТИҶОРАЧА ДОВОНИ

Жайхун оша олис Хиротдан
Йўлга чиққан Навоий бобом
Бу туйғуни, эҳтимол, отда
Туйиб илк бор, лол қолган тамом:

Бўртоқ йўл ҳам кўринар равон,
Чарчоқ йўқдир руҳ ила танда.
Сендан ўтмоқ, негадир, осон,
Самарқандга келаётганда.

...Нимадир у орқага тортган?—
Бўлса бугун айтарди бир-бир.
Қамчи босган устма-уст отга,
Йўли эса унмаган Бобур.

Барқарордир бу туйғу ҳамон,
Юрак қилмас ҳайратни қанда:
Сендан ўтмоқ қийиндир, довои,
Самарқанддан кетаётганда...

* * *

Маҳвор ёруғлик — вақтнинг касрати
Етган йўқ, турибсан ёдимда бирдай.
Ёдимда мен фақат сени асрадим
Рўёбга чиқмаган фототасвирдай.

Ҳаёт ўзи ҳакам, ёлғиз унга тан:
Енгилганимми бу, енганим тикка!—
Сени ўзим билан олиб кетаман
Бир кун энг ишончли қоронғуликка...

БОШЯЛАНГ ОДАМ

Омон Матжонга

Чақмоқ уриб тена шохлари синган
Ва лекин қолмаган бутунлай қуриб,
Илдизлари ҳали мустаҳкам, теран
Улкан дарахтлардай яшнаб, барқ уриб

Ўзининг абадий нақшларида
Кўз-кўз этар эди кўркин Оқсарой.
Унинг қошилари ва гиштларида
Кўрдими беназир бир услуб, чирой,

Фикру хаёлини айладими банд
Равоқ ёриқлари — қушларнинг ини,
Чаймоқчи бўлгандай ёмғирга юзин
Кўкка қараб қолган томошабиннинг

Бошдан тушиб кетди дўниси ногоҳ,
Кечиккан пушаймон ифодасидек
Қўшқўллаб бошларин чангаллаганча
Оқсарой пойида туриб қолди тек.

Кейин эс-ҳушини олдию йиғиб,
Боқиб ён-верига, қаддини ростлаб,
Гиштин саҳн бўйлаб гилдираётган
Дўпписи ортидан чопди ҳаллослаб.

Гўё шу пайтгача кўрмаган эъзоз
Табаррук бир нарса қадрини топди.
Қолди бир чеккада кошонайи хос,
Чопди у, дўниси ортидан чопди!

Сохтадир, йўқотар муқаддаслигин
Бақирӣқ, хитобга айланган ҳайрат.
Қалб-қалбдан туярди санъатнинг сеҳрин
Жим-жит одимларди аҳли зиёрат.

Аммо бу баридан ўтиб тушди, ҳа:
Гилдираган дўппи, бошяланг одам!
Бошланди гулдурос кулгу, қаҳқаҳа,
Эл кулди,
мен кулдим,
унинг ўзи ҳам.

Чамамда ўн аср наридан туриб,
Ўз қувликларидан қилганча ҳузур
Оқсарой гиштарин терган қўли гул
Юртдошларингиз ҳам қуларди ҳозир.

Оға, бежиз эмас осмонворлиги,
Жигаси ой, қуёш, ситоралардан.
Умринг ерга қараб ўтмасин, деган
Ҳикмат ўқийман меп миноралардан!

Адаб хивчинидек кўринар ҳар чўп,
Ўқийман ҳар бир гишт, ҳар битта тошдан:
Кўкка ҳам маҳлиё бўлаверма кўп,
Тушириб юборма дўппингни бошдан!

Шунданми нигоҳим, руҳимни тортса,
Самовий кенгликлар — афсунгар, сўлим,
Бошяланг қолишдан қўрқаман, оға,
Дўппимда бўлади доим бир қўлим...

ТЕРИМДАН ҚАЙТИШ

Тасодифми ва ёки билиб
Қисмат ўзи атай, жўрттага
Мени таянч нуқтаси қилиб
Ўтирғизиб қўйган ўртага:

Автобусда келишар мудраб,
Юзларига шом нури ёғар...
Икки гавда икки ёнимдан
Минорадек устимга оғар.

Йўқ, қочмайман! Бораман суяб
Етганича кучим, бардошим.
Қўл тарози дастаси каби
Муаллақдир ўртада бошим.

Чамаламас! Салмоғи, қадрин
Ҳар ҳужайрам қайд этар уйғоқ:
Кифтларимнинг қўш палласида
Нафас олар муқаддас чарчоқ!..

ҲАЛОВАТНИНГ ГУЛХАНЛАРИ

Китоблик ўқитувчи Саломберди
Хусановга

Кўкка ўрлар тўй гулхани,
Шохлар ёнар қарсиллаб.
Ўқлар отар зулматга у,
Учқун отар чарсиллаб.

Гулхан ёнар..
Чекин нари,
Чекингил эй, зулумот.
То тонггача ҳаловатни
Билмас бу тун Ҳаловат.

Яйраш учун шарт эмас, йўқ,
Важ қидирмоқ зўр, жоиз.
Бу шодликка митти гўдак,
Парчагина эт боис.

Гулхан ёнар,
Рақсга чорлаб,
Янграр шўх-шаъи наволар.
— Қани! — қўллар пастга шўнғир,
— Қани! — қўллар ҳаволар.

Қўшиқ, қарсақ, ҳайқириқлар,
Бир-бирига қоришиб,
Борар жиддий шеригимнинг
Чехраси ҳам ёришиб:

— Руҳим тетик, таним тетик,
Худди учқур жайронман.
Нима бўлди, ука, менга,
Нима бўлди, ҳайронман...

Салом ака,
ҳайрон бўлманг,
Биз саросар чопганмиз.
Бу ҳаётда ниманидир
Йўқотганмиз, топганмиз.

Насибамас, беором қалб
Тортди бизни шаҳарга,

Гоҳ бошимиз эгилди, гоҳ —
Ошно бўлдик зафарга.

Тиним билмас бир зум ҳаёт,
Шиддати зўр, сарбаланд.
У бизларни минг бир ташвиш,
Минг бир ўйга этди банд.

Балки шундан бешафқатмиз,
Бир оз совуқ, такаббур.
Қайга элтар бизни охир
Шу муз, қитмир тафаккур?!

Салом ака,
ортимизга
Боқайлик бир қайрилиб:
Азиз, зариф туйғулардан
Қолмадикми айрилиб?

Қутиш, ҳижрон, дўст вислои
Қўйди ортиқ ўртамай.
Шовуллаган гулми, хазон?—
Ўтаянмиз тўхтамай.

Бир пайт қалбга титроқ солган
Неки бордир бокира,
Қочмоқдадир биздан безиб,
Бугун бари хотира!

Хотирадир тўлқин уриб
Югурган у ўтлоқлар.
Хотирадир тоғлар аро
Кўз ёш тўккан булоқлар.

Хотирадир камтар устоз,
Мактаб, сабоқҳоамиз.
Бу қанақа бедодлик, дод,
Хотирадир... онамиз!

Кўкка ўрлар тўй гулхани,
Шохлар ёнар қарсиллаб
Ўқлар отар зулматга у,
Учқун отар чарсиллаб.

Гулхан ёнар...
Салом ака,
Бўлсин доим саломат,
Не тонг бугун топдик келиб
Ҳаловатдан ҳаловат.

Гап аввали — эзгу калом.
Шу гўдакнинг ҳаққига:
Бўлсин доим ота ўғил,
Ўғил бўлсин халқига!

Оташпараст аждодингни
Хижолатга солмадинг.
Омон бўлгин эй, оташбон,
Бу кеч сен ҳам толмадинг.

Равшан бўлди гулханингда,
Ўру қирлар — тўрт томон.
Умримизнинг хира тортган
Парчаси ҳам бегумон.

Овоз берди ундан ёшлик,
Келтирди хуш дараклар.
Қалқиб чиқди вужудларда
Чўкиб ётган юраклар.

Мустар эдик, пилқ сўзнинг
Гадолари, қуллари.
Бошимизни силади хўб
Самимият қўллари.

Салом аға!
Музлатади
Янаш бундай қисиниб.
Шу гулханга қайта-қайта
Олмоқ керак исиниб.

Қани юринг, шу даврага
Қўшилайлик, жўнайлик.
Қани, юринг тўйиб-тўйиб,
Бир рақсга тушайлик.

Ярашмайди бугун, ахир,
Истиҳола, ўй, ҳадик.
Кўтаради беғараз эл
Бўлса қанча эрқалик.

Қани юринг, ҳовуридан
Тушмай туриб якто қалб,
Кўнгилдаги бор ғашликни
Ташлайлик бир тепкилаб.

Қани юринг, элга ўзи
Эл бўлиш ҳам фазилат.

Ғани юринг, шу гулханлар,
Шу оқшомлар ғанимат.

Эрта яна банд этади,
Уйлар, мансаб, даража...
Салом ака!
Ҳеч ноумид
Бўлманг тутса ваража.

Енингизга қушдек учиб,
Боришга мен тайёрман.
Хабар қилинг:
— Ука, менга
Нима бўлди, ҳайронман...

Яқин турса кўнгил агар,
Узоқ бўлмас орамиз.
Салом, ака!
Исингали
Ҳаловатга борамиз!

...Туш кўради. Нафаси сиқар,
Сим-сим оғриқ — куракларида:
Кифтларидан гул ўсиб чиқар,
Илдизи нақ юракларида!

Кифтларидан гул ўсиб чиқар,
Пок-покиза, ғубордан ҳоли
Ки, ранжини қилмасдан миннат
Олиб юрмоқ ўзи бир толе.

Чидайдди у юзтубан санчиқ,
Дамқаҳатнинг ҳар қанчасига:
Ўша гулни юбормас янчиб,
Ағдарилмас чалқанчасига.

Изламайдди уйғониб таъбир,
Йўқ, тадбир ҳам изламайдди у.
Бор нарсанинг тушдаги, ахир,
Кўриниши, янқишофи бу!

Умри унинг юзтубан!
Сарфлар
Юракнинг ва билакнинг кучин,
Асрагани, авайлагани —
Виждонини янчмаслик учун.

Тавоб қилмоқ,
юкинмоқ мумкин
Бундайларнинг ҳар панжасига,
Илк бора ва сўнги бор бир кун
Етса ночор... чалқанчасига!

Момо Ҳаводан мерос
Нозми бу ёки ростдан
Кўнглингизга бу жойлар
Хуш ёқиб тушган, ёвуқ,
Сиз у кун фақатгина
Табиатни олиб тан,
Менинг дардим, ноламга
Лоқайд эдингиз, совуқ.

Қувнарднингиз ҳар гиёҳ,
Ўрни кўриб саломат.
Бошлардингиз гоҳ мени
Салқин боғлар қўйинга.
Дердингиз: «Бу жойларнинг
Токлари кўп аломат,
Ўсишаркан осилиб
Дарахтларнинг бўйнига...»

Сўнгсиз бир ҳайрат ичра
Сиз энтикиб турган дам,
Кўксимда минг бир чечак,
Очиларди, сўларди.
Табиат — бу аввало
Мен эдим-ку, маликам,
Бир илтифот қилсангиз
Умрим баҳор бўларди.

Мажнун эмасман бугун,
Сиз ҳам ишқ илоҳаси.
Не-не туйғулар аро
Ёнди-да, ўчди юрак.
Энди унга кечиккан
Муҳаббат иловаси,
На қўшиқ, на май ва на
Тасалли-таскин керак.

Севсам бугун кимнидир,
Билсам нажот нури деб
Ундан тийра кўнглимга
Ёнгилгувчи зиёни,

Билингким, бу — табиат!
Худди сиздек энтикиб,
Мен ҳам унинг қошда
Унутгайман дунёни.

Дарғазаб боғ соққадек
Отиб ўйнар қушларин,
Заъфарондир дала-туз,
Совуқ шамол елади.
Учмабди мезон бежиз
Йўгон тортиб учлари,—
Аввали юмшоқ кузнинг
Сўнги қаттиқ келади!

«Муштча»лари кўкарган,
Дилдираб турар ноклар,
Ховлиқиб чопмас сой ҳам
Дараларнинг қўйнига,
Токлар эса... ҳув, ўша
Сиз яхши кўрган токлар,
Йиғлар бугун осилиб
Дарахтларнинг бўйнига.

Бемаҳалда тақиллар эшик
Ва кўринар таниш бир чеҳра.
Кириб келар хонамга тирик
Ҳаяжон, завқ у билан бирга.

Қичқирар у остонаданоқ
Усти-боши шалаббо, башанг:
— Ташқарида ёмғир, дўл, чақмоқ,
Сиз бўлсангиз...
Яшанг-э, яшанг!

Уникидир доим уй тўри,
Таклифимни турмайди кутиб.
Тиниб-тинмас ўсмир сурури
Қўяр мени тамом гангитиб.

Дам кулади, дам берар савол
Баланд қўйиб овозларини.
Ҳушёр тортар кўриб бир маҳал
Столдаги қоғозларимни.

Жилмаяди гуноҳкорона:
— Борай энди, мен кетдим, хайр.
Жўнайди у яна мастонэ
Кўчаларда этгали сайр.

Термуламан маъюс-у, карахт
Анчагача у кетган издан.
...Ёмғир — вақт,
Дийдор — вақт,
Гул ҳам — вақт,
Ошмоқдамиз бизлар ўттиздан...

«САККИЗ»

Кўринг сиз уларни бир зум ажратиб,
Ажратиб кўринг-а, не ҳол бўлади?
Саккизнинг саноқдан салмоғи кетиб,
Ноль бўлиб қолади,
ҳа, ноль бўлади!

Айро ҳалқаларнинг қовушмоғидан
Тополган ўзига муносиб мазмун.
Шунчаки сон, сана ифодасимас,
Саккиз биз билгандан каттароқ, вазмин.

Ёри вафодорсиз,
онаизорсиз,
Бибисиз, сингилсиз, она муҳтарам.
Азалий,
абадий жопдошлигимиз
Айнан шу рақамда бўлгандек рақам.

Биз тирик сиз билан, сизчи — биз билан.
Туташиш нуқтаси юракда, шаксиз.
Ҳаргиз
бир-бирини тақозо этган
Ҳалқалармиз, демак, бизлар ҳам —
«саккиз»!

Қуёшдан энг кичик заррагача то
Қун кўрмас ўзича номсиз, дараксиз.
Ўша вобасталик туфайли, ҳатто
Қарангки, олам ҳам бир бутун — «саккиз!»

Қизилда ёзилар календарда у,
Ҳай-ҳай, мазмунига сачрамасин қон.
Байрам тонготари тилагим ушбу:
Тинч бўлсин ҳамиша Замину Замон.

Олам рўзномасин саҳифасида
Маъни йўқ дўстлигу бирликдан хўброқ.
Чўчиманг «ўн уч»нинг ваҳимасидан,
«Саккиз»га ишониб яшангиз кўпроқ!..

ТОВУҒЛАРНИНГ ФЕЪЛИ

Қўрқоқ ўлан — соғ ўлан.
(Турк мақоли).

Бўш-баёвмас, ўзлари
Ушоққина бўлса ҳам,
Қундуз ўтмас уларга
Ундай-бундай совуқлар.

Лекин тунда салгина
Патларига тегса нам,
Бир-бирларин пинжиги
Кириб олар товуқлар.

Фақат уйқу аралаш
Ғийқиллаб қўяр хўроз,
Тушиб бирдап эсига
Қўноқбоши экани.

Бу: «Қурғур ёмғир яна
Қуйди, дейман-ов шаррос,
Кўзларингни юминглар,
Жим ётинглар!» дегани.

Ишлари йўқ, қўноқда,
Ташқарида нима гап,
Бегона-ку, бегона,
Танишмайди дўстларин.

Фалокатини шу билан
Этмоқчидай гўё даф,
Жим ётади товуқлар,
Юмишади кўзларин.

Саратонда ҳам лекин,
Нимагадир, уларни
Тоғиб олаверади
«Юзсиз» ёмғир, жалалар.

...Луижларига сув олиб
Ёзининг сокин тунлари.
Қўноқлар атрофида
Дайдийди шум болалар.

ЯККАМИХДА АЙЛАНАР ОТ...

Ет шарпапи сездими ё
Дев теккапми бедовга,—
Яккамихда айланар от,
Айланади безовта.

Бўйинларин кўмиб тушган
Ёлларининг тўлқини.
От айланар, қулоқларин
Чимирганча юлқиниб.

От айланар, кўзларида
Айланар уй, бодомлар.
Супадаги боши эгик,
Бесаранжом одамлар.

От айланар кишнаб-кишнаб,
Қон қуюлиб кўзига.
Яккамих-чи, меҳвар каби
Тортар уни ўзига.

Ҳансирайди оғир-оғир,
Отни недир мутайди.
Сағринида оппоқ ҳовур —
От тутайди, тутайди!

Кетмоқ бўлар нимагадир
Чап бериб у, буралиб,
Майдон эса тобора тор
От боради ўралиб.

Яккамихда қора илон —
Арғамчининг ўрами.
...От тўхтайдн.
Аёл.
Йиғи:
«Вой, тўрам-эй, тўрам-эй...»

Майсаларни ер астаридан
Жуволдиздай тортади қуёш.
Кечки гуллар очилар потраб,
Ўтиб кетган баҳор арвоҳи —
Боларилар ғўнғиллар боғда.

...Аломатлар, эҳ аломатлар!
Ваъда қилар фақат эзгулик.
Бошланг ва очиқ қалб билан
Яша,
югур кунларга пешвоз.

Ҳолбуки, қиш қоқмоқда эшик,
Оқ фитнага ҳозирлик кўриб,
Куч тўшлайди аллақайда қор...

— Оқил бўлинг, оғирроқ бўлинг!—
Бизни йўлдан тўхтатар бехос
Баргларини дўстона қўлдай
Елкамизга ташлаган чинор.

Чучмома сарғайиб тутади аза,
Ҳоқиғул пат каби ётар сочилиб.
Шошқалоқ гулларга ачинмас жавзо,
Улар эрта сўлар эрта очилиб.

Шаккоклик келмаган ҳатто эсига,
Пинҳона йиғлаган пинҳона суюб,
Қўримсиз жойларнинг камтар қизига
Жавзо офтоб элтар ҳансираб, куйиб.

Яшил тугмачалар ечилар аста,
То ёқасигача ечилар бир-бир.
Пушти баданларин яширолмасдан
Гулхайри бояқиш титрайди дир-дир...

ФАРОСАТ ҲАҚИДА ЭРТАК

Чирилдоқлар чириллаб
Кўчиргудек дунёни.
Авжга чиқар тобора
Саратоннинг фиғони.

Кун тиккага келган пайт,—
Ўн иккида, бирларда!—
Чангиб қолар сўқмоқлар
Ху, олисда —
қирларда.

Ўнгулардан
Оққандай

Қора сақич суйилиб,
Дарё томон нодалар
Туша бошлар қуюлиб.
Туёқлардан зарбланар
Кенг ўзанинг ҳар ёни.

Кўтарилар юзага
Бор губори дарёнинг.

Сувга кетар пйланниб
Лойқа-қуйқа, кесаклар.

Оқа бошлайди қалқиб
Бақатўнлар, тезаклар.

Шу пайтгача супада
Мудраётган чолнинг ҳам

Уйқуси қочар бирдан,
Ўришдан турар бардам.

Овоз берар чўзиб у,
Қилар гўё тиловат:

— Хой, жўрамнинг тўнғичи,
Бери кел, ҳой, Малоҳат!

Меҳмон — атойи худо!

Иззат қилгин, деганлар.

Каттами у ё кичик,

Хизмат қилгин, деганлар.

Исми жисмига монанд,

Кўҳликкина, саломат.

Чиқиб келар айвоқдан:

— Лаббай!— дея Малоҳат.

Чол кўксига пуфлайди,
Яктагини шишириб:

— Кўрмайсанми ҳавони,
Қўяй, дейди «иншириб».
Тарвуз сўйдинг,
чой қўйдинг —
Босилмади чапқоғим.
Чўллаб кетган бобонгни
Бир суғорсанг, қароғим.
Садағаси кетай ман,
Афзал баъзан тиллодан.
Муздеккипа сув келтир,
Бориб, қизим, дарёдан.

Меҳмон райи вожибдир!
Юзи ёнар ҳаёдан.
Қиз кўзани тўлдириб
Қайтар, мана, дарёдан.
Сув узатар чолга у
Одоб билан эгилиб.

Томоқ қирар бир қизга,
Бир косага тикилиб.
Юз-кўзига табассум,
Қув табассум тенади:
Сездирмасдан сувни чол
Бир чеккага сепеди!
Артар соқол-мўйловин
Ҳўл бўлгандай атайлаб.
— Ана сув-у, мана сув! —
Бош тебратар «бай-бай»лаб.

Қўл очади дуога:
— Бахтинг кулсин, плойим...
Сувдек тиниқ, сув каби
Сероб бўлиб юр донм.

Кун тиккага келган пайт —
Эртаси кун, бирларда! —
Бошланганда талотум
Ҳу, олисда —
қирларда.
Ўнгурлардан оққандай
Қора сақич суйилиб,
Дарё томон подалар
Тушганида қуюлиб,
Овоз берар чол яна

Қилган каби тиловат:
— Бери кел, ҳов, жўрамнинг
Ўртанчиси Сабоҳат!..

Ой деса — ой, кун деса —
Кун дегулик, аломат.
Чиқиб келар айвондан:
— Лаббай! — дейди Сабоҳат.

Чоли тушмагур яна
Тандан, жондан нолийди.
Ташналик азобидан,
Саратондан нолийди:
— Садағаси кетай ман,
Афзал баъзан тиллодан,
Муздеккина сув келтир,—
Дейди,— бориб дарёдан...

Меҳмон райи вожибдир!
Юзи ёнар ҳаёдан,
Сув келтирар Сабоҳат
Бора солиб дарёдан.
Сув узатар, муздек сув,
У ҳам чолга эгилиб.

Томоқ қирар бир қизга,
Бир косага тикилиб.
Яна чолнинг юзига
Қув табассум тепади:
Сездирмасдан сувни у
Бир чеккага сенади!
Артар соқол-мўйловни,
Ҳўл бўлгандай атайлаб:
— Ана сув-у, мана сув!—
Бош тебратар «бай-бай»лаб.
Қўл очади дуога:
— Кам бўлмагин, илойим.
Сувдек тиниқ, сув каби
Сероб бўлиб юр доим!

Кун тиккага келган пайт —
Учинчи кун, бирларда!
Чангиганда сўқмоқлар
Ҳу, олисда,
қирларда,
Ўнгурлардан оққандай
Қора сақич суйилиб,
Дарё томон подалар
Тушганида қуйилиб,
Сувсаб қолар, негадир,
Чол, денг, яна «чўллайди».
Бу гал сувга кенжа қиз —
Адолатни йўллайди.

Меҳмон райи вожибдир!
Юзи ёнар ҳаёдан.
Лекин...
лекин кенжа қиз
Сув келтирмас дарёдан!
Чимрилади:
— Бобожон,
Қизиқ бўлди сўзингиз.
Ўзингизни беҳурмат
Қилманг бунча ўзингиз.
Ҳавас қилманг бўлса ҳам
Суви ҳатто қоринки.
Дарё, бобо, пешинда...
Молниқк-ю,
Морниқк!
— Шунақами? — илжайар:
Чол, денг, бермас сирни бой.—
Зорим бору зўрим йўқ,
Келтирақол, майли, чой.

...Қишлоғига жўнар чол!
Фурсат ўтиб фурсатдап,
Бу даргоҳга у яна
Пайдо бўлар тўсатдан.
Фақат бу гал ёлғизмас,
Кўини кўрган «овчи»лар —
Келар унга эрганшиб
Ҳожатбардор совчилар.
Қизи борнинг пизи бор!—
Чол дўстини «бурайди»,
Келишликка... кенжа қиз,
Кенжа қизни сўрайди!..

ВАҒТ

Тўққиз болорли эмас,
Тўққиз қаватли бу уй!
Мўъжиза яратмайди
Тепасида кўклам ёз:
Қизғалдоқлар очилмас,
Чучмома сочмайди бўй,
Бунда темир кактуслар —
Антенналар бор, холос.

Қувонаман, бари бир.
Атрофга разм солсам,
Бир томон — тоғ, бир ёндан,
Ҳу, боғлар кўринади.
Варрагинг меникидан
Балаandroқ учар, болам,
Сенинг томингдан, болам,
Узоқлар кўринади...

Қолгани йўқ жой қуриб,
Жимир-жимир сувлоқ бор.
Кафтдек текис яланглик,
Ариқ бўйи, булоқ бор.

Тушиб-чиқиш осонмас,
Бунча заҳмат чекади.
Айтнинг, нега бу одам
Жарга терак экади?

Озганим ё ақлдан,
Бир савдойи сўхтадир.
...Анойимас бу одам,
Мендан, сиздан пухтадир.

Билади у: муҳити
Бўлса қанча қоронғи,
Нурга шунча ўч келар
Чинор, майса, туронғи.

Билар: чуқурда қолган
Шўрлик терак туну кун
Ўсар тезроқ ва тўғри
Излаб осмон туйнугин.

...Ўткир арра бўғзида,
Жарда терак хириллар.
Қарайман мен офтобга
Ва юрагим зириллар:

Зулматдан ҳам баттардир,
Йўқ кушойиш, фориглик.
Шум ният хизматида
Бўлса агар ёруғлик!..

АТЕИСТИК ШЕЪР

Мен Исони биламан!
Ватанини, инсониятни
Сотмади у!
Яжуз-мажузлар
Ёғоч деворига зах блиндажнинг
Қўл-оёғин миҳлаб кетдилар,
Кўксига ўйдилар бешқирра юлдуз!..

Муҳаммадни,
Мусони ҳам биламан!
...Тошмуҳаммад ўғли Мусони!

Маҳалладонлари чекига тушган
Мажбурий заёмни қоп-қоплаб олиб,
Одамларга яна тарқатиб текин
Етим-есирларнинг неча-нечасин
Қутқазиб қолди у уруш йиллари
Дунёдаги энг ёмон ўлим —
оч қолиб ўлишдан!
Кўрганлар ҳикоя қилишади:
Соқоллари қор каби оппоқ,
Асога суянган чоллар даставвал
Номоз ўқигани масжидга эмас,
Кириб ўтарканлар унинг уйига.
Қўлларини юзларига сурарканлар,
Упарканлар шеър ёзган қўлларини...

Лайлатулқадрни кутмайман интиқ,
Истасам ҳар куни кўришим мумкин.
Ҳар қайда ва ҳамиша борлар
Хизр бобом!
Мен у кишининг таважжуҳларин
Баҳорда кўришни хушлайман кўпроқ
Ота юртим — Китоб ёқларда,
Ўзимнинг қадрдон Палангдарамда.

Адрлар устига ёйиб ташланган
Зангор пўшларига чалқанча ётиб,
Кўзимни тикаман мовий осмонга.
Қўйиб юбормайман!
Юрагим билан

Кўринмас қўлларин тутаман маҳкам
Атрофдан келади шунча бир овоз:
— Тила тилагингни, болам!
— Хизр бобом,— дейман!—
Бегидир бобом!
Биттагина сўз беринг менга.
Ўликларга жон ато қилсин,
Сув бўлиб оқсинлар тошлар бу сўздан!..

УЗР

Имонсизга имон бер, десам,
Кирсин, десам инсофга ўғри,
Телбаларга ақл бер, десам
Бўлар эди аслида тўғри.

Ҳақлисиз сиз узоқ яшашга,
Сизга раво узоқроқ умр.
Чиқиб кетди тилимдан бехос,
Қайтиб олдим сўзимни, узр.

Бу дунёнинг турганини қалқиб
Унутибман бир лаҳза, кўринг.
Ранжитибман мен сизни алқаб,
Дебман: «Дунё тургунча туринг!..»

ХОТИРА

Мени қушдек енгил кўтарадиган
Ўктам кифтлар керак бўлди ўша кун:
Дадам фронтда эди —
Қизғалдоқлар томда қолди!

Бир бурда нон керак бўлди
Дармонга кириб
Деворга опичиб олишим учун.
Лекин
Донқон ўзи ўша кун бўм-бўш,
Қулаб ётар эди токча пойида —
Қизғалдоқлар томда қолди!
Ва аксига олиб, ўша йил
Қиш жудаям қаттиқ келганди —
Нарвонларни «еб» қўйганди ўчоқлар.
Алвон армонлари болалигимнинг —
Қизғалдоқлар томда қолди...

СОҒИНИШ

*Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган ҳамюртларим —
палангдараликлар хотирасига*

Ровийсиёқ чол айтди у кун:
Қўй меҳрга эш келар эмиш.
Сўйилган ҳар қўзиси учун
Жигари бир тешилар эмиш!

Бир қўйки ўз қўзичоғига
Шунча куйса, ўрлаб поласи,
Қандай чидар фарзанд доғига,
Қандай чидар одам боласи?!

Жовдирайди осмонга тугиб
Палангдара ҳовучларини...
Ғафур Ғулом асли қон ютиб
Ёзган унинг соғинчларини.

Хабар бермас «мураббий қуёш»:
Аҳмад қайда, Раҳматлар қайда?
Қафтларини куйдирар кўзёш —
Ёғиб ўтар ёмғирлар майда.

Сабо эмас бу эсан сабо,
Хўрсиниққа ўхшайди кўпроқ...
Соғинч бўлиб тўлғонар дарё,
Соғинч бўлиб уйғонар тупроқ.

Келаверар йўл қурса кимдир,
Келаверар ўктам, шошиллич...
Остонада ўтирган камшир
Қирқ йиллик дард,
Қирқ йиллик соғинч!

Опицганча болохоналарини
Ўтадилар йиллар оралаб.
Дарвозалар соғинган кимни,
Борар улар кимни қоралаб?

Ёшлатади кўзингни жиққа,
Шу туришда соғинчдир бутун
Мўрилардан буралиб чиққан
Ўчоқларнинг ғигони — тутун!

Сийшабадга сиғмаган сийна —
Токбарглардан мўралар узум.
Кекса токлар инграр жимгина:
— Қаерларда юрибсан, қўзим?

Йўлга қарар,
соғинар зор-зор,
Давоси йўқ бу дард, ярапинг...
Юз етмиш тешик бор,
Юз етмиш тешик
Жигарида Палацдаранинг!..

ТАРБИЯ ЁКИ ЮРАҚНИНГ ТУҒИЛИШИ

— Силкинмоқда арчалар шохи,
Хас-хашаклар шитирламоқда.
Шарпалари танишей бирам...
Кўзинг сенинг ўткирроқ, қара,
Кийикмасми бу, қара, кўзим?!

— Йўғ-е,— ғудранар бола. —
Шамол бир эсиб ўтди...
*(Буталар орасидан
Толма бўйнини чўзиб
боқар хуркак хонгули.
Кўзлари — бир жуфт савол,
Кўзлари — бир жуфт ҳайрат...
Қоч, жонивор, қочсанг-чи!)*

Милтигини елкага олар,
Хўрсинар кекса мерган:
— Кексалик қурсин...
*(Бошланиши чаккимас,
Қани, буёғини кўрайлик-чи!)*

— Қасирлади чағотнинг тоши.
Ху, анави зирвада, қара,
Кўрингандай бўлди нимадир,
Шохлари ҳам бурамаами-ей...
— Зирк у, бобо, чақмоқ урган зирк!..
*(Наҳ қуёшга тиралган шохи.
Олқор
виқор билан боқади настга.
Қоч, жонивор, қочсанг-чи!)*

Милтигини елкага олар,
Кекса мерган хўрсинар яна:
Айтмадимми, кўздан қоляпман!..
(Боқса одам бўласан. Дуруст!)

— Сайраяпти булоқ томонда
Оҳ, нимадир какир-какирлаб...
— Юринг, тезроқ борайлик, юринг!—
Булоқ қолиб, тескари ёққа
Бошлаб кетар бобосин бола.

*(Бир кўрдим,
бир бор кўрдим:
опамнинг қошларидай
Қошларинг қаро экан,
Қийғоч, пайваста экан...
Сувлагани тушдингми,
Қоч, жонивор, қочсанг-чи!)*

Невараси ортидан
Лўкиллаб чопар мерган:
— Ҳой, секинроқ, секинроқ...
*(Бунақа юмуш учун
Арзир оёқдан қолсанг.
Дуруст! Дуруст!)*

...Товонда зирқирар
«Омадсиз» кун чарчоғи.
Ўлтиради сунада
Хаёлга толиб мерган.

Ойнинг шафқат нурлари
Сиргалади юзида,
Тизда мудраётган
невараси бошини
сизлайди кекса мерган...

*(Шоирсиз қолмас бу юрт,
Тинч ухла, Жуманбулбул!
Олам, сенга
ОДАМ муборақ!!!)*

УММОННОМА

Қиличдум¹нинг қиличи синган,
Шайтон²лар муҳитга олган мослашиб.
Уммон эса...

Ҳимоясиз қавмларини —
чавоқларни чавақлар тун-кун
юҳо Ақулалар.
Уммон эса...

Ўта эҳтиёткор,
яъни «файласуф»,
косаси ичига тортар яғир бошини —
умр узайтириш чорасин излар
юзга кирган Тошбақа.
Уммон эса...

Бошига қўпдирган фаввора-сувтож,
Тахт васвасасида Наҳанг кўру кар.
Уммон эса...

Зарбулмасал етар!
Ҳақиқатга ўтамиз энди,
Бугеги энди ҳақиқат,
аччиқ ҳақиқат:
уммон эса булғаланмоқда!

Олис Калифорнияда,
соҳилларнинг оқавасидан,
мол-мулк деса,
сармоя деса,
онасини пуллашга тайёр
жоҳилларнинг оқавасидан
шўрлик уммон булғаланмоқда!

Тинч уммоннинг нотинч виждони —
Дельфинлар галаси эса ўзларин
қуруқликка отмоқдалар —

Қиличдум, Шайтон — балиқ турлари.

ҳалок этмоқдалар ўзларин
жоҳиллик қошида қолиб чор-ночор.
Аmmo бу кимни ҳам қизиқтирарди
Ўлаксахўр қушлардан бўлак...

Кипригим намланди!
Бу, сен, онажон.
Бу, сенсан, табиат —
Типирчилаб жон бераётган
Икки кўзим қирғоқларида...

Бир кун эмас, бир кун бу
Савдо бошимда эди.
Йилларни кўй ва ишон:
Ёшинг ёшимда эди.

Бу шунчаки фалакнинг
Бир ўйини, ҳазил-да,
Яшар эдик, малагим,
Бошқа-бошқа фаслда.

Тушимми бу ё ўнгим,
Ишонмайман кўзимга:
Сочинг алапгасини
Шамол урар юзимга.

Учрашдик биз. Сен келдинг
Офтоб балққан томондан.
Сочимда оқ — мен келдим
Қорлар ёққан томондан!

* * *

Нисбийлик қонунн ҳақдир, бадавом,
Исбот, муҳокама, шубҳадан ҳоли:
Дарахтлар, майсалар ростдан ҳам авом,
Ростдан ҳам ёнар қурт... тунда зиёли!..

РАССОМ ҲАҶИДА БАЛЛАДА

Қонли кителларин илгакка осиб,
Бўшатиб кетма-кет май пишаларни,
Қотиллар ухларди, ухларди босиб
Яланг тўшларига фоҳишаларни.

Келажак борлигин унутган бутун,
Беҳабар ҳаётнинг аввал-бошидан,
Ёғли таомдан сўнг кекириб мамнун
Лоқайдлар мудрарди экран қошида.

Тушлари келмайди кўзига уйқу,
Кўкеида оғриган виждон бор — таъқиқ.
Гуноҳи учун ҳам ўзгаларнинг у.
Гуноҳ туйғусига бўлди мустаҳиқ!..

Осуда кунларга етганда жаҳон
Тинчини бузгувчи топилар эди:
Қайдадир тўкилган дарё-дарё қон
Рассом эшигида лониллар эди.

Геноцид қурбони — кхмер бир бола,
Отилган шоир ё президент бўлиб,
Кириб келаверди кўзига олам
Қизил бўёқларда — қонга бўялиб.

Отлар қизил эди!
Работлар қизил!
Ой — қизил!
Сой — қизил! Пажмурда, ғамли..
Бор қабоҳатларни бермоққа чизиб
Ҳатто бўёқлар ҳам туюлди камдек...

Хун билан тўланар товони хуннинг:
Илҳом — интиқомни кута бошлади.
Ўйчан кўзларидан, қўлидан унинг
Бўзга юрак қони ўта бошлади!

...Авжи кўклам эди. Майсалар дурқун,
Бўғотда чирқиллар полопон патлаб.
Уни йўқлаб келган дўстлари бир кун
Ҳайкалдек қотдилар остона ҳатлаб.

Бўзда чала қолган гаройиб тасвир:
Кетгандек қайси бир
номард ничоқлаб —
Одамзод қиларди кўкка ялтижо.
Ер Шари — ёрилган бошни қучоқлаб!

Совиб улгурмаган чойнакда чойи,
Столда қотган нон, китоблар сочиқ...
Мусаввир ётарди чорчўи пойида
Қўлида — мўйқалам!
Кўзлари — очиқ!

Бирор бир калима келмай тилига
Таассуф қиларди ўзи ҳам чоғи,
Қамқонлик тенгани ишнинг белига —
Туғаб қолганидан қизил бўёғи!..

БИР КЕЧА ХИҚМАТИ
ЕКИ НАСРИДДИН
АФАНДИНИНГ БЎРИЛАРГА
ДУЧ КЕЛГАНИ

Тирик жондан дарак йўқ, дарак,
Қутсиз кеча.
Тоғнинг дараси...
Бу жафонг ҳам бормиди, фалак!—
Қуршар мени бўри галаси.

Йилтирайди кўзлари совуқ,
Айланишар оч қуюн бўлиб.
Мана, ҳозир бир ҳамла билан
Олишади тўқимдан юлиб.

Боболарим арвоҳи, қўланг,
Иродам, бўл метиндан, тошдан.
— Ҳайт!— дейману симоби — кулранг
Дасторимни ечаман бошдан.

Чўнга ўраб, ёқаман гулхап,
Тафти урар бозиллаб бетга.
Бўлса ҳамки ваҳмкор, улкан
Чекинади оч тўда четга.

Тунни ёриб йўрғалар дадил,
Эшагим ҳам гўёки билар:
Ўт-олов бор — қилолмас даҳл!—
Ёруғликдан қўрқар бўрилар.

...Мен кетаман.
Учрайман бот-бот
Бўриларнинг печаларига.
Ўша туннинг ҳиқмати нажот
Бўлар умрим кечаларида:

Фаллоҳ ишлар далада ўлиб,
Айшни сурар ҳоким, тўралар.
Қулгум порлар машъала бўлиб!—
Ёруғликдан қўрқар бўрилар.

Қутуради чўнтаги тўлиб,
Соғғутчилар, қози, ўғрилар...
Қулгум порлар машъала бўлиб!—
Ёруғликдан қўрқар бўрилар.

Шайх инсофдан сўзлар лоф уриб,
Ўзи ҳатто ўликни шилар.
Кулгум порлар машъала бўлиб!—
Еруғликдан қўрқар бўрилар.

Донишларни тинч қўймас улиб,
Ношудлару ичи қоралар.
Кулгум порлар машъала бўлиб!—
Еруғликдан қўрқар бўрилар.

...Топар қадр-қимматни инсоф,
Бир-биридан йўқдир тамаси.
— Розя бўлгин бобонгдан, Замон,
Иш қолмади менга чамаси!—

Отланамап мозийга бир кун,
Аmmo йўлда тўхтаймап таққа:
Хезланади бир ҳовуч малъун
Якка-ёлғиз йўловчи — Ҳаққа.

Нур сочади кулгум — машъалам,
«Ҳай-ҳай»лаймап, тугайди сабрим.
...Ўлганимга ишонма, болам,
Топилса ҳам мингинчи қабрим.

БИР СОАТЛИК ГУЛЛИВЕР

Билмадим, юракка кетдими тўлиб
Ва ёки кирдими ёқамдан шамол,—
Қўйлагим елкандай борарди шишиб!
Ёнгинамдан,
шундоқ ёнимдан
Оқ ғозларнинг ҳорғин ғаласи —
Солланиб ўтарди булутлар.
Мен дафъатан кетгандим ўсиб!

Настга боқдим:
Уйлар — қути.
Ерга суқилган гугурт доналари —
симёгочлар.
Майсалар тўлқини —
Дарахтлар ҳам пойимда...
Мен уларнинг уч шохларида
Қўрдим катта-кичик қуш инларини,
Сариқжияк оғизчаларин
каппа-каппа очишаётган
темирқанот полопошларни кўрдим.

Томлар оша кўтарма қран
Хартумидай қўлимни ташлаб
Ҳовлисида элеваторнинг
Дон олдим бир ҳовуч,
Сениб чиқдим қуш инларига.

...Илошзи йўлдан қайгадир
Ёзиллаб кетаётган
Сап-сариқ сут машинасини

Узиб олдим ердан беозор
Ва ҳавода муаллақ тутдим.

Айланса ҳам ғилдираклари
Машина жилмасди бир қадам олға —
Мен кулдим хохолаб,
Қотиб-қотиб кулдим!
Чпийилларди лилинути пофёр:
— Қўйвор, дейман,
Қўйвор, безори!

(Номига бир сигир боқишмаса ҳам
Бижилдоқ қизлари Қўлдош шофёрнинг
Қаймоқ сотишади уйма-уй юриб!)
Узоқ томоша қилдим
бу «тилла қўнғизча»ни
кафтимга олиб.
Сўнг ерга тушириб,
қўйиб юбордим.

...Пештахта ортида бошини қашлаб,
Эсарди сотувчи — юлғич лилипут.
Лилипутлик дориси — арақ
Сотиш анча чекланганидан
Таассуфда эди, чамаси...

Бу молимардумхўр каззобни ҳозир
Улкаи оёқларим остига олиб
Дўкон-пўкони билан
эзгиланшим мумкин эди-ю...
Болалари —
кичик лилипутларни ўйладим.
Кейин...
кейин қўл кўзгу қилиб
Осмоннинг тип-тишиқ бир парчасини
Кўкдарвоза уй томон бурдим.
(О, бу уй!)

Китоб ўқир эди анчадан буён
Чорнояда мук тушиб бир қиз.
Қуёш нури сирғалди аввал
Унинг икки ўрим қора сочида.
(О, бу сочлар!)

Юзларида сирғалди кейин.
(О, бу юзлар!)

Кейин кўзлариши излаб топди.
(О, бу кўзлар!)

Кўзлари қамашиб кула бошлади,
Кула бошлади қиз қиқир-қиқирлаб.
(Кулгугинангдан аканг!)

...— Ҳой, бадбахт, туш дейман!
Яна чиқдингми?!

Дўлайтириб муштини менга
Бақиради пастдан қоровул.

...Раҳмат сенга
жонажон Свифт!
Жонатан Свифт,
Раҳмат!
Хайр,
Хайр, сув минораси!!!

ТУТЛАР

Асабларни қақшатиб,
Бўғиб диллар завқини
Қаердандир келмоқда
Чарх, қайроқтош шовқини.

Бўғинлари қисирлаб,
Тошдек отиб қушларин
Тўлғонса-чи, бу тутлар,
Ҳайдашса-чи, тушларин!

Югуради тор сўқмоқ
Илон каби беланглаб.
Қўяр улар дамодам
Қишлоқ томон аланглаб.

Гоҳ ҳушлари ўзида,
Ҳушларидан айри гоҳ,
Соқов тутлар, чамамда,
Болталарга хайрихоҳ.

Новдаларин, шохларин
Кўтарсалар ҳам бошга,
Уларнинг ўйлагани,
Ниятлари, ҳа, бошқа:

Шохларини кессалар,
Баргларин еса қуртлар,
Энига ўсиб шунча
«Семиради» бу тутлар...

«Қорагина қўзиларнинг оқ,
Ошпоқ кўшик оқар оғзидан».¹
Қун кўришар урэн тутқатор —
Пайкалларнинг қобирғасидан.

Терга ботган,
кетган шўр чиқиб
Кўйлақларин орқасигача...
Бу далалар келганлар нега
Эмаклаб йўл ёқасигача?

Бир кўрмакка зорми, интизор,
Кўзларининг равшанларини —
Тоғ, даштларга қувилган ифор,
Ялпиз,
андиз, явшанларини?

Кийинтирди,
едирди текин,
Эвазига оғулар ютди...
Ёки замин чарчадимикин,
Жабр-ситам жопидан ўтди?!

Ўтмоқчимми, бор бўлса агар,
Гашт, фароғат кўчаларидан?
Кетмоқчимми, кетмоқчи бадар,
Юз ўгириб «хўжа»ларидан?!!

¹ Чистон. Ғўза ва пахта.

ОҶСАРОЙНИНГ ҚУШЛАРИ

Сертахдид товушлари,
Чуғурлашар шом палла.
Чуғурлашар қушлари
Оқсаройнинг баралла!

Чуғурлашар жўр, аҳил,
Бўлмоққа шайдек фидо
Уяларига даҳл
Қилса биров, мабодо.

Қун ортидан кун кетар,
Ой ортидан кетар ой...
Парво қилмас уларга
Нимагадир, Оқсарой.

Билар гўё: ёлгондир
Бу қушларнинг нағмаси.
Бир тош отсанг, «пир» этиб
Қочиб қолар ҳаммаси!

Билар гўё, билар у:
Қушлар ҳам бор дунёда,
Яшайдилар беуйқу,
Шовқин солмай зиёда.

Ўяр улар мушуклар,
Илонларнинг кўзини.
Полопони, ини деб
Қурбон қилар ўзини.

Оҳ уради Оқсарой
Поёнига етса кун:
Ўша қушлар қонидан
Фалак гўё лолагун.

Боши узра тўзғиб гоҳ
Қорлар ёғар пайдар-пай,
Турбовинтлар гажиган
Лочинларнинг патидай...

1. ЛАТВИЯ ҚАРАҒАЙЛАРИ

Липиллайди зангор тиллари,
Поялари расо, теп-текис...
Улкан замин дастурхонида
Улкан шамлар ёнмоқда тигиз!

Ҳайдаб осмон деразасидан
Булулларнинг қаро дудини,
Офтоб ўзи нишонлар гўё
Закий бир зот таваллудини:

Ҳар биттаси умрнинг кечган
Бир йилига бир тимсол тенгсиз.
Улкан замин дастурхонида
Улкан шамлар ёнмоқда тигиз.

Яхши кунда яхши сўз раво,
Тошиб келди юракдан сўзим:
Ким бўлди бу, дарди бедаво
Вақт қошида билмаган тўзим?

Ким бўлди бу нуроний, айтинг
Умри бунча босабот, тўкин —
Шамларни мен санолмаяпман! —
Ёши унинг нечада бугун?..

2. ЖАМШИДНИНГ ШЕЪРИ

Нималар деб гўлдираp
Осмон, нафас ичида.
Шўрлик денгиз ўкираp
Туман — қафас ичида, —
Дубултида қуёш йўқ!

Силкинади кўк ёли,
Гувлагани гувлаган.
Норд ост¹ эмиш қарағай
Уюрини қувлаган, —
Дубултида қуёш йўқ!

Асрагани кафтида
Ҳарирмикин, пуштимми?
Ўқталади пионгул
Булутларга муштини, —
Дубултида қуёш йўқ!

Ёмғир тўкилар дув-дув
Япроқларнинг кафтидан.
Бошлаб қўйган ишлари
Чала қолган, афтидан,

Сўқмоқдан борар ўтпб
Букчайганча, ҳув, апа,
Чаковский бобомлар,
Лабларида — «Гавана»²!
Дубултида қуёш йўқ...

Ғижимланган қоғозга
Тўлиб кетди тўрсават.
— Қаердан ҳам ёпишди
Шеъримга бу рутубат?—
«Ўлчаб» чиқди хопани
Минг бор эни-бўйига.
Дадам тажаиғ. Дадамнинг

¹ Норд ост — Шимолдан эсган шамол.

² Куба сигараси.

Келмас сира ўйига:
Дубултида қуёш йўқ!

Мен ҳам бугун олганман
Тор хонага тиқилиб.
Қараганим қараган
Йироқларга сиқилиб.—
Дубултида қуёш йўқ!

Сеҳр-афсун қилсамми
Иби Ҳаттоб мисоли.
Чиққани йўқ юзимга
Қургур соқол ҳам ҳали.
Ва, эҳтимол, тарқамас
Бу туманлар сеҳрдан.

Бор-ку лекин мурувват!
Меҳр келар меҳрдан!
Нимадандир кечмоқ шарт
Ёруғ кунлар ҳаққига...

Тердим пўчоқ, пон ушоқ
Пешайвоннинг раҳига!
Чорлоқларни чорладим,
Дарров илиб кетдилар.
Тилагимни, арзимни
Тинглаб-билиб кетдилар.
Бормоқда улар учиб
Денгиз оша сен томон.
...Қуёшингни бир кунга
Бериб тур, Ўзбекистон!..

Тик қирғоқда,
скамейкада
Муштдек бўлиб, ёнма-ён, сўзсиз,
Ўтирарди чол билан кампир
Хаёллари, ўйлари сўнгсиз...

Уриларди тўлқинлар бот-бот
Сапчиб соҳил қумлоқларига,
Қирмас эди яланғоч пляж
Шовқинлари қулоқларига —

Тикиларди уфққа улар
Нурсиз, хира кўзларини қисиб.
Дардли эди бу сукут жуда,
Борар эди юракни эзиб...

Шом ёғдуси ёритди бир пайт
Чол-кампирнинг серажин юзин:
Денгиздан то уфққа қадар
Нурли йўлак тўшалди уаун!

Қалқиб чиқди кўзларига ёш,
Кампирига чол деди хуррам:
— Қара, ҳали ботган йўқ қуёш,
Нур сочмоқда... иситмаса ҳам...

ХАЛҚ ОҶАНГЛАРИДА

Севар ёрим, саломат бўл!...
(Халқ қўшиқларидан).

Дилда кир йўқ, кин ҳам йўқ,
Сендан менинг гинам йўқ.
Қўл кўтарсам қўл синсин,
Санчадиган пинам йўқ.
Севар ёрим, саломат бўл!
Севар ёрим, саломат бўл!

Ишқ роҳи ўйдим-ўйдим,
Телбараб суйдим, суйдим.
У кунларим қайтмагай.
Бир куйдиринг, бир куйдим.
Севар ёрим, саломат бўл!
Севар ёрим, саломат бўл!

Ошно бўлдим сен билан,
Рўшно бўлдим сен билан,
Икки олам дастимда —
Подшо бўлдим сен билан.
Севар ёрим, саломат бўл!
Севар ёрим, саломат бўл!

Карамлар учун қуллуқ,
Хуш дамлар учун қуллуқ.
Ситаминг ҳатто роҳат,
Аламлар учун қуллуқ.
Севар ёрим, саломат бўл!
Севар ёрим, саломат бўл!

Ишқ дегани омонлик,
Гоҳ ранг-рўйи сомонлик.
Соғинсини ҳар кимса,
Соғинмасин ёмонлик.
Ошиқ ўйга айлансин,
Ғазал, куйга айлансин.
Ҳеч бўлмаса мен каби
«Дуогўйга» айлансин:
Севар ёрим, саломат бўл!
Севар ёрим, саломат бўл!

Соҳиллардан,
кентлардан гўё
Чиқармоқчи бўлгандай қисиб,
Сездирмасдан келади жавзо,
Келар ўғри мушукдай писиб.

Чапг солади,
аямай юлар
Оқ патлари — банотларини.
...Учиб кетмас бари бир улар,
Ватан қилиб қанотларини!

Панжалари заминга ботган,
Шу тупроқни, чамамда, хушлар
Ўзбекистон теракларига,
Толларига айланган қушлар...

АЛИ ҚУШЧИ. УЙҒОНИШ

Жўраларим чорлашди узоқ,
(Аҳмадмиди, билмадим, Қобил.)
Мен кўчага чиқмадим бугун,
Уйинларим қолдилар сабил.

Митти жавон — меҳроби тоқча,
Еқилмаган шамчироқ кафил:
Уқмадим,
уқмадим бугун,
Китоблар ҳам қолдилар сабил.

Сўқмоқми бу, чумоли изи,
Тош деворли ҳовлилар қайда?
Қайга боқмай, нимага боқмай,
Кўринмоқда ҳаммаси майда.

Чинорларим қолганлар чўкиб,
Пойимга ҳам чиқмайди дарё...
Мўъжазмидинг аввал ҳам Қушчи¹,—
Мен таниган, мен билган дунё?

Йироқларга қарайман тўниб,
Хаёлларим узуқ-юлуқдек:
Қаердадир тоғлар ортида
Самарқанд бор ва бор Улуғбек...

¹ Китоб районида Қушчи номи билан аталувчи тоғ қишлоғи бор. Қушчиликлар Али Қушчини ўз ҳамюртлари деб биладилар. Бу ерга Улуғбекнинг ҳам пойқадами етган.

БЕШИНЧИ ДАРВИШ

Май, ҳарам сафоси кўнглига урган,
Овутмас лўбату қизиқ нағмаси.
Қатли куш?..
Уни ҳам неча бор кўрган,
Жонга теккан ҳамма-ҳаммаси!

Бир ишорасига маҳтал, таъзимда,
Елиб-югурарди кичигу кабир.
Мустар одимларди Арки азимда —
Тонгдан тажанг эди «амир-ул-амир».

Ваҳший завқи учун изларкан эрмак,
Ёришди дафъатаи дарборнинг юзи,
Мушпийлар ичида пилдираб юрган
Жиккак
мирохурга тушганда кўзи.

Икки кафти аро хонларнинг азал
Эл-улус қисмати эмиш жо-бажо.
Улар бир-бирига урилган маҳал
Не бошлар янчилиб кетмаган гоҳо.

Омон-омонданми, ёмондан дарак.
Не деб бу галгисин англамоқ лозим?
Мана, чалинди бот машъум у чапак.
— Лаббай!
Буюрсинлар!— титрар мулозим.

Амир тиржаярди:
— Марҳаматимга
Лойиқ кўрдим бугун мен бятта зотни...—
Шипшиди эгилиб мулозимга сўнг:
— Айт, олиб чиқишсин...
ҳа, ўша отни!..

Мулк деса, отганлар томдан ўзларин,
Чаққанлар бир-бирин мисли чаёнлар.
Тама илинжида ёнган кўзларин
Қайга яширишни билмас аъёнлар.

Ўйлар, хаёлларин залворли, оғир
Юкни кўтармоқ келгандай малол,
Фаромуш турарди фақат мирохур,
Ташлаб чап кифтига бошини хиёл.

Сайис от келтирди!
Қоринмас қорни,
Гўё тоғорадан тошган ошхамир.
Ишорат бармоғи қармоққа дўниб,
Имлар мирохурни қошига амир:

— Кўнгил узмоғингиз, сезяпман, қийин,
Зўмбўйин қавмингиз — кенагаслардан.
Қани, Мулла Қурбон¹, марҳамат қилинг,
Битта от айлансин сиздек каслардан.

Тўсмас йўлингизни ҳеч кимса магар,
Магарким, майлингиз бор ижтинобга.
Эплаб миқолсангиз шу отни агар,
Кетурсиз ҳозироқ шаҳри Китобга!

...О, Ватан туйғуси, юрт соғинчи, о,
Умр осмонини ёритган чақин.
Қалб тепди орзиқиб кўксида бежо,
Борди Мулла Қурбон бедовга яқин.

Қандга ўч болакай
дарди ичида,
Токчага боққандай, қотди бир зум лол.
Сезди: чўзилса ҳам оёқ учиди,
Хатто узангига етмоғи маҳол.

Сезди у: бесабаб эмасдир «туҳфа»:
Кўрган — булутдек баланд бу айғир
Мустабид Бухоро қувватидан, ҳа,
Камдаст бир шоирга писанда, таҳқир.

Ўйинга кирдингми, мард турмоқ керак,
Етказмоқ шарт уни пишоясига.
Шоир парво қилмас олчоқ, елпатак
Уламо кулгуси, киноясига.

— Қуллуқ, — дер бош эгиб.—
Мирн бокарам,
Оғир шарт қўйдингиз, етмас-ов кучим.
Магар уддасидан чиққананда ҳам
Олмасдим мен уни йўл кори учун.

¹ Мулла Қурбон Хиромий — XIX асрда яшаган ўзбек шоири. Машҳур «Чор дарвиш» достонининг муаллифи.

Зеро, аён менга бу махлуқ феъли:
Молимардумхўрдай ётиб семирган.
Бегона охурга бош суқиб, сули,
Арпа борми, ямлаб, кемирган.

Ҳайдов кўрмаган у!
Эт-пайлари хом!
Чоғи келмас дейман ўрга, ёнага.
Изн менда бўлса, қотмасдап ҳаром,
Бериб юборардим қассобхонага!

Манзилим Китобмас, ундан ҳам узоқ,
Кетардим кўтариб йўллар чангини
Топиб беролсангиз ўзимбоп, ушоқ,
Насриддин Афанди минган ҳангини!

...Чиқмади кутгани — томоша, ўйин,
Тескари айланди тегирмонтоши.
Бир зум мулзам турди қисганча бўйин,
Жўнади амр сўнг, жўнади шошиб.

Жўнади шоир ҳам!
Ора очиқ, бас!
Жўнади, кўзида ишонч, қатъият:
Қалбига маҳкум у, саройга эмас!
Қутқазса, йўл уни қутқазар фақат.

Кулса-кулган,
халқ йиғласа-йиғлаган,
Ўтган «Ё ҳақ!» дея фалакда қўли,
Ёлғиз боши уч хошликка сиғмаган
Ҳозиқнинг йўли бу!
Машрабнинг йўли!

Чор дарвини излаган, Қўстантания!¹
Бормисан, бошида — маломат, қарғиш...
...Тонг очди Бухоро дарвозаларин,
Шу кун йўлга чиқди бешинчи дарвини!

¹ Афсонавий саодат диёри.

* * *

Майсаларнинг ям-яшил
қони ҳали қотмаган
чалғи тиғига қўниб
пирпирайди капалак:
— Қавотларим чангини
зангга айлантир, фалак!..

МЕВАЛИ ДАРАХТЛАР

Ҳар ўтган боқувчи ошуфта, ҳайрон,
Қани, у Тошкентнинг Чўпопотаси?
Минг йиллик боғларни айлади пайҳон
Темир-бетон уйлар подаси!

Оқибат кўрмаган отадек ўксик,
Қулади ёнғоқлар, қулади тутлар.
Қочди хилватларга жонзада ўрик,
Бизни ташлаб кетди ошно мурутлар.

Серрайган чинору тераклар аро
Раинг олам истаб бир кун сиқилдик,
Фақат қорин билан, ую жой билан
Тирик эмас экан одамзод — билдик!

Қабоғинг яхши, деб ёзган Алишер —
Бодом қобоқларни соғиндим, бодом!
Дудоғинг яхши, деб ёзган Алишер —
Олча дудоқларни соғиндим, олча!
Ёноғинг яхши, деб ёзган Алишер —
Олма ёноқларни соғиндим, олма!
Интизор кўзимни алданг, юпатинг...

Кўча ёқасидан бир парча ерни
Кўп кўрса кимлардир ўгай онадек,
Кўзим ёши билан суғорай сизни,
Қалбимдан жой берай, олмангиз ҳадик.

Келинг, ҳей, бир замон берган каби зеб.
Бодомзор, Олмазор, Қўштут, Чақарга.
Умрим ҳамдамлари, кўнглим малҳами —
Мевали дарахтлар, қайтинг шаҳарга!

МОҲИЯТ

Саволлар тобора шафқатсиз...
А. Мултор.

Қуёш — танҳо.
Ой — танҳо.
Умр — танҳо.
Изла,
топ!
Ажрим қилиб ол: нима
Ўткинчи, нима — муҳим.
Бешафқат саволларга
Бўлгин муносиб жавоб.
Моҳиятга киришдан
Чўчимагин, бас, руҳим

Қумлар аро улоқиб
Ҳалок бўлар ёв тайин.
Тақдир ҳукми бешафқат:
Ўзи ҳам қайтмас бироқ.
Саҳро ичкарисига
Одимлагани сайин,
Абадиятга шунча
Яқин борган мард Широқ!

УРУШ

Асрорқул тоғанинг биринчи қизи
қора кийди,
Иккинчи қизи,
Учинчиси...
Бир-бирига суяниб
Юм-юм йиғладилар опа-сингиллар.
Йиғлади,
Асрорқул тоға ҳам йиғлади,
Чақириқ хатию
Қорахат
Орасида қолган куёвлар,
Бахтиқаро қизлари, етим
Певаралар учун йиғлади.
Кўз ёшлари ичига оқди фақат,
Овозлари ичида қолди...
Асрорқул тоғанинг биринчи қизи
қора кийди,
Иккинчи қизи,
Учинчиси...

Жанггоҳлардан олис-олисида,
Кичкина қишлоқда
Яна бир фожиа рўй берди шу кун:
Бўз болалар ишончдан қолди!
Қайиноналар аввал:
— Алломишдай куёвим бор, худога
шукур,
Авазхондай куёвим бор!
Шунча бўларди-да ўғлим бўлса ҳам!—
Мақтаниб юрардилар.

Қизи бўйга етганлар энди
Шошмасдилар куёв танлашга.
— Ланг бўлса ҳам майли!
Гаранг бўлса ҳам майли!
Кўр бўлса ҳам,
Қар бўлса ҳам майли!
Қизгинамни чирқиратиб кетмаса, бас,
Лаънати урушга жўнамаса бўлгани!..

...Қишлоқда ягона чўлоқ бор эди,
Ягона бўйдоқ.
Кетган эди у ҳам раҳматли бўлиб.

ОШИҚ ПРОМЕТЕЙ

Балки илк бор шундай эгилди
Эгилмаган мағрур бу бошинг.
Прометей, сен рад этилдинг,
Керак эмас унга қуёшинг!

Керак эмас,
(Алвидо, моҳтоб!)
Осмон йиғлар ҳолинга бетин.
Ўз қалбингдан топган у офтоб
Бота бошлар уфқига секин.

Осиласан сен унга бўзлаб,
Кетма дейсан, бўл менга шерик.
Қайтади у севгисиз музлаб,
Ўлганча йўқ, умидим тирик.

Тентирайсан йўлларда яёв,
Боғлар аро кезасан ғариб
Ўзинг топган муқаддас олов —
Буюк ишқни қалбда кўтариб.

У келмайди.
Тун чўкади жим
Қорайтириб уфқ четини,
...Сен узатган ўтдан аллаким
Ёқиб олар сигаретини!

Тиш-тирноғи қутқазмас ҳарғиз,
Мугузидан йўқ бугун нажот.
Кўзларига ишонар ёлғиз,
Кўзи билан тирикдир жонзот.

Шу улугвор, шу қадим осмон
Остидаю Замин устида
Яшаш ҳаққин довлар у ҳамон,
Зухур этиб шафқат кўзида.

Узаркапсиз хоинларча ўқ,
Асрайди у энг сўнгги кучин
Ўз жонини қутқазганимас,
Балки, сизни бир қўрмоқ учун.

Қулар экан ярадор тўнғиз
Шох-шаббани, майсани янчиб,
Кўксингизга тишларинимас,
Кўзларини кетади санчиб...

ҚОРА ҚҰЙЛАҚ

(Эртак-достон)

Эмиш: талаб юртининг
Ҳар боғи, ҳар гузарин,
Ўтибди бир баттол шоҳ
Билмай босар-тусарин.

Хазинага қанча қўп
Оқиб келса бож, хирож,
У шунча қутураркан,
Шунча ёвуз, шунча оч.

Нафси уни солибди
Ўтдан олиб ўтларга.
Қўз тикибди шоҳ, охир,
Ёт мамлакат, юртларга.

Қизитибди аввало
Ҳарбу зарбнинг машқларин.
Қўшни диёр устига
Бошлабди сўнг лашкарин.

Қучарман, деб ўйлабди
Осонгина шон-зафар
Юрар экан лекин шоҳ
Бир нарсадан беҳабар:

Қўймас ҳеч ким хор қилиб
Ўзи унган чаманни.
Боши кетса кетарки,
Бермас ёвга Ватанни!

Олган эмиш қари-ёш
Не учраса қўлига.
Чиққан эмиш ғов бўлиб
Босқинчининг йўлига.

Сувдан келса сулайиб,
Қирдан келса қулабди.
Шоҳ қўшини бир кунда
Титилибди, тугабди.

Олиб шоҳу қирқ нафар
Хос навқарин асирга,
Йўл олибда жангчилар
Ўша заҳот қасрга.

Қордек опноқ сочлари,
Кўзларида ўй, хаёл...
Мамлакатга ҳокимлик
Қилар экан бир аёл.

Қолмаган ҳеч бежазо
Гуноҳқорлар, осийлар.
Буюрибди малика:
— Ҳаммасини осинглар!

Терс ўгириб юзини
Жилганида нарига,
Осилибди ёш навқар
Маликанинг барига:

— Раҳм-шафқат кутмайман,
Ўзимдандир ўкинчим.
Шошманг, дебди, бор фақат,
Бордир битта ўтинчим.

Бўлганимча бўлдим, бас,
Умидим йўқ жонимдан,
О, маликам бир нафас
Жилмай туринг ёнимдан.

Ғаниматдир,
Мен тўйиб
Юзингизга боқайин.
Шу меҳрибон, шу мунис,
Кўзингизга боқайин.

Соғинганман,
Қайтгандай
Бўлай кулбам, хонамга.
Чунки... Чунки сиз ўхшаб —
Кетаркансиз онамга!..

Ажаб: бирдан малика
Ғам-аламга ботибди.
Йўл кўргандай нигоҳи
Бир нуқтада қотибди.

Келавермиш ёш дув-дув
Кўзларидан қуюлиб.
Боқмас эмиш аммо у
Ортга сира бурилиб.

Фақат... фақат қўллари
Қалтирармиш, титрармиш.
Этагига юкинган
Навқар бошини силармиш!

— Тур,— дебди у,— тур, болам,
Тортаверма бунча оҳ.
Бу дунёда банда йўқ
Адашмаган, бегуноҳ.

Юрган эдим эзилиб,
Етмас ҳеч ким додимга.
Солди бугун бўзлашинг
Ниманидир ёдимга.

Кетганча йўқ дилимдан
Меҳр-шафқат, иноят.
Болам, сени кечирдим
Қилсанг ҳамки жиноят.

Гапи гапдир, лафзидан
Қайтмас гарчи таптилар.
Мен сизни ҳам кечирдим,
Сиз ҳам озод, бандилар!

* * *

Маликага букилиб
Минг шукрона айтибди.
Навқарларини олиб шоҳ
Ватанига қайтибди.

Югурса ҳам давлату
Шону шавкат изидан,
Чиқармаскан бировнинг
Яхшилигини эсидан.

Балки илк бор кўзида
Меҳр ва нур порлабди.
Миннатдор шоҳ навқарини
Ҳузурига чорлабди.

ШОҲ

Осар эди мени ёв
Эрмак қилиб, таҳқирлаб.
Бир ўлимдан қутқардинг,
Қўяй сени тақдирлаб.

Лекин, шошма... Сен аввал
Бир нарсани тушунтир.
Тушунмайман ҳали ҳам
Ўнгимми бу тушимдир:

Ҳукми олий тахт эди
Маликанинг номидан,
Олиб қолди қайси куч
Бизни ўлим комидан?

Бекор қилди ҳукмини,
Гуноҳимиз озмиди...

Маликанинг онанга
Ўхшагани ростмиди?

НАВКАР

Қулоқ беринг, э, шоҳим,
Айтай холис, гинасиз:
Сиз кимсизу мен кимман?—
Жуда яхши биламиз.

Бўлсин яна умрингиз,
Давлатингиз зиёда.
Ҳазил эмас: олтмиш йил
Яшадингиз дунёда.

Измингизда элу юрт.
Иш кўришмас бефармон.
Хуллас, шоҳим, оламдан
Ўтаяпсиз беармон.

Хўш, мен-чи, мен! Мен кимман?!
Толеи шўр, тап-тақир,
Тириклигига шукур
Қилиб юрган бир фақир!

Аммо тақдир шуни ҳам
Кўп кўрганда,

Одамга
Алам қилар-кан, шоҳим,
Сигмаскансан оламга!

Иродам бор, саботим,
Тўкмас эдим ёшимни.
Дор остига борардим
Баланд тутиб бошимни.

Лекин, шоҳим, ўша кун
Жовдирадим тўрт тараф.
Чунки менга бу ўлим
Туюлди кўн бешараф.

Тутқун қушдай юрагим
Кўксим аро уринди.
Кўзларимга бир маҳал
Нажот туғи кўринди.

Лашкарингиз эмас, йўқ,
Шоҳим, уни биз томон
Келар эди кўтариб
Душманингиз беомон.

Гўё туннинг шарт кесиб
Олинган бир бўлагин,
Кўйлак эди ўша туғ,
Маликанинг кўйлаги!

Киймайди ҳеч бесабаб,
(Нима қилсин бечора?)
Қора кўйлак аёлнинг
Кўйганига ишора.

Англадимки на ҳуши,
На тушида маза бор.
Маликанинг бошида
Бир мусибат, аза бор.

Фақат ўзи биледи
Ўтганини ўзидан:
Жудо бўлган у азиз
Ўғли ёки қизидан!

Бундай пайтда, биласиз,
Тож-тахтдан ҳам тонадир.
Ким бўлмасин, қаерда,
Она доим онадир!

Кўмак бермас оҳу зор
Бундай кунга тушганга,
Фарзанд доғин дўст-ку, дўст,
Раво кўрмас душманга.

Бундай дамда унутар
Ҳатто гина, ўчини.
Хуллас, топдим ўша дам
Калаванинг учини.

Ўпдим бирдан йиқилиб
Маликанинг оёғин.
Айтмасам ҳам, биласиз,
Шоҳим, гапнинг буёғин.

Шуурингиз, зеҳнингиз
Турар юртни тўлдириб.
Танангизга бир бундоқ
Ўйланг энди ўлтириб.

Қасдингизга ёв тайин
Қиличини қайради.
Ўйлаб кўринг: ким оғир —
Кунингизга яради?

Уйларига ўт қўйсак,
Юрт тишчилигин бузсак ҳам,
Ким у сизга марҳамат
Қўлиш чўзган сўнги дам?

Бунга менинг даҳлим йўқ,
Бўлгандирман баҳона.
Шоҳим, сизни мен эмас,
Она қутқазди, она!

Ёмоликка олса-ку,
Пушаймонлар ҳеч эди,
Малика ҳам эмас, йўқ,
Сизни она кечирди!

Шоҳим, энди бир умр
Оналардан бурчлимиз.
Узмоқ учун бу қарзини
Етмас давлат, кучимиз.

Келинг, зора уларни
Ўз ҳолига қўййлик.

Йўриғимиз бўлсин то
Адолатли, жўялик.

Арзимаиди дунёнинг
Ҳов-ҳаваси бир тинга.
Шоҳим, бўлди чек қўйинг
Беададлик, қиргинга.

Токи биздан норизо
Қўли кўкда ўтмасин.
Оналарнинг қарғиши
Ёқамиздан тутмасин.

Маъзур тутинг, шоҳим, бир
Ёрдим сизга дардимни.
Унутмабсиз, минг қуллуқ,
Мендек ғариб мардумни.

Қулингизга на ёрлик,
На мукофот лозимдир.
Хизматига мингдан минг
Розидир у, розидир!

Айбга йўйманг, кўпдан бир
Армоним бор, айтаман:
Берсангиз гар ижозат,
Қишлоғимга қайтаман.

Касбим эмас менинг йўқ,
Талончилик, ҳужумлар.
Бировнинг бошин ёриш,
Ноҳақ таъқиб, зуғумлар.

Чиқмай кетсин, майлига,
Ямоқдан кийган тўним.
Пода боқай, ер ҳайдай,
Ўтар, ахир, бир куним...

ШОҲ

Шошма навкар, соя қулоқ,
Минг бир дуо ҳаққинга.
Очдинг бугун кўзимни,
Мен қойилман ақлинга.

Бажо бўлар тилагинг,
Лекин иш қил бир савоб.
Саволимга сен ҳали
Бермадинг, ахир жавоб:

Бекор қилди ҳикмини,
Гуноҳимиз озмиди...
Маликанинг онангга
Ўхшагани ростмиди?

НАВҚАР

Она борки, шияти
Доим тишчлик омонлик,
Фарзандига ҳеч қачон
Раво кўрмас ёмонлик.

Берсин, дейди, омадин,
Дўстлар тонсин аломат.
Ўссин,
Унсин, бахтимга
Бўлсин доим саломат!

Шундай, шоҳим пок эди
Маликанинг ўй-дарди.
У менинг ҳам, сизнинг ҳам
Онангизга ўхшарди!

Юз-кўзи-чи? Билмайман!
Тарк этганда оламини
Мен уч ойлик эканман,
Эслолмайман онамини.

Кўзларингга шум ажал,
Турса шундоқ кўриниб,
Ташларкансан, ҳа шоҳим,
Елғонни ҳам дўндириб.

На эшитдим бировдан
На китобдан ўқидим:
Қолган гапни ўша кун
Шоҳим, ўзим тўқидим!..

ВАСИЯТ

Отам хотирасига

Бизни ўйлагансиз сўнги дамда ҳам,
Кўнглингизга қандай сиғди экан-а...
Шундай кўз олдимда турибди, ота,
Акамга васият қиласиз, ана:

— Ўғлим, оталик қил буларга энди,
Кўлингдан келганча ўқит, йўлга сол.
Ўзимга ўхшайди меҳнатчанлиги,
Кенжам дастёр бўлар сенга бемалол.

Деҳқон қиламан деб бўлма овора,
Ўртапчим китобга сарфлар вақтини.
Бериб юбор уни детдомга, зора —
Илму маърифатдан топса бахтини.

Ҳаёт марҳамати ҳам заволини —
Кўриб кўзи пишган, падари азиз,
«Ҳаёлкан» ўглингиз истиқболини
Башорат қилганда янглишмадингиз!

Укам бурунгидек серавж, серғулув,
Фикру хаёлида дала ва хирмон
Бугун осмондаги мезонни ҳам у —
Пахта толаси деб ўйлар бегумон.

Эркин нафас олар тўлганда план,
Аммо ўтирмайди бир жойда тиниб.
Бойлоқда зериккан тулпорни билан,
Кирар улоқларга ҳаё-ҳайт қилиб.

Бетизгин Пегасни жиловламоққа,
Истак туғилади менда ҳам шу пайт
Қайтолмасам ҳамки энди қишлоққа,
Тўқийман у ҳақда соғинч тўла байт.

Чеккан заҳматингга тухфадир иқбол,
Бунда ҳам талабчан, қаттиққўл ҳаёт.
Биров шуҳратидан топганда завол,
Биров парвоз учун олади қанот!

Ўғит қилгансизки бизларга доим:
«Холис назар билан ўз-ўзингга боқ».
Нима, ахир менинг бу ёзганларим,
Жиндек шоирман мен, мухлисан кўпроқ!

Давр ўзи берар ҳар кимга баҳо,
Шарт эмас жар солиш, тавсия, фармон.
Лоақал бир мисра шеър билан гоҳо
Келажакка етмоқ шоирга армон.

Балки пайти келар, мен ҳам замонга
Саралаб берарман яширмай сирим:
— Майли, қолиб кетсин бу галадонда,
Ярар дастёрликка мана шу шеърим!..

МУНДАРИЖА

«Ҳайратимнинг тили...»	3
Бинафша	4
*Шу куннинг шеъри	6
Уруш ва урушдан кейинги йиллар	8
Янги эртақ	10
Самбиттолнинг куртаги	11
Энагалар	13
Майна Ҳасанова	14
Асқад Мухторнинг боғи	15
Минг бир чигириқдан	17
Қизганиш	18
«Муножот»ни тинглаганда	20
Қайтиш	21
«Юлдузлар оқиб келяпти...»	22
«Нима гап, шаббода?...»	23
«Мен энди сезяпман...»	24
«Баҳор бўлиб ётарлар...» (А. Омондурдиевдан)	25
4 - взвод	26
«Юлдузларни кўра олмадик...»	27
Ойбек	28
Собир Раҳимов	29
Шовқинлар	31
Пантомима учун сюжет	33
Оқ каптарга айланган бола	35
Ҳаракат	37
Кинокамера	38
Шифт	40
Якшанбалар	43
Бахтли кун қасидаси (П. Нерудадан)	45
Усмон Носирни хотирлаш кечасида	47
«Ерилгандай чилдирма ногоҳ...»	48
Файласуф болари	49
Хамлет	50
Шоирсиз мамлакат	51

Брюловнинг отлари	53
«Миттигина жонингни гами...»	55
Клеопатра	56
Булоқ балиқлари	57
Армон	59
«Қарар эдик бўлиб умидвор...»	60
«Ургутни ва сени...»	61
Қўндоқ тепкиси	62
«Ҳамма бало шундаки...»	65
«...Шитир-шитир!...»	66
Тилак	67
Тахтиқорача довони	68
*Маҳикор ёруғлик...»	69
Бошланг одам	70
Теримдан қайтиш	72
Ҳаловатнинг гулхаплари	73
«... Туш кўради, Пафаси сиқар...»	77
«Момо Ҳаводан мерос...»	78
«Бемаҳалда тақиллар эшик...»	80
«Саккиз»	81
Товуқларнинг феъли	82
«Яккамихда айланар от...»	83
«Майсаларни ер астаридан...»	84
«Чучмома саргайиб тутадн аза...»	85
Фаросат ҳақида эртак	86
Вақт	90
«Қолгани йўқ жой қуриб...»	91
*Атеистик шеър	92
Узр	94
Хотира	95
Соғиниш	96
Тарбия ёки юракнинг туғилиши	98
Уммоннома	100
«Бир кун эмас, бир кун бу...»	102
Инсбийлик қонуни	103
Рассом ҳақида баллада	104
Бир кеча ҳикмати	106
*Бир соатлик Гулливер	108
Тутлар	111
«Қорагина қўзиларнинг...»	112
*Оқсаройнинг қушлари	113
1. Латвия қарағайлари	114
2. Жамшиднинг шеъри	115
3. Тик қирғоқда...»	117
Халқ оҳангларида	118
«Соҳиллардан, кентлардан...»	119
Али Қушчи, Уйғониш	120
Бешинчи дарвиш	121

Майсаларнинг ям-яшил	124
Мевали дарахтлар	125
Моҳият	126
Уруш	127
Ошиқ Прометей	128
«Тиш-тирноғи қутқазмас ҳаргиз..»	129
Қора кўйлак (Эртақ-достон)	130
*Васият	138

***© Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти,
1987 й.**

На узбекском языке

Муҳаммад Раҳмон (Раҳманов)

САМОЕ НУЖНОЕ

Стихи

ПИРИКА

Тақризчи *Тилак Жўра*

Редактор *Азим Суюнов*

Расмлар *Александр Кива*

Расмлар редактори *Анвар Мамажонов*

Техн. редактор *Музаффар Мирражабов*

Корректор *Саодат Тоҳирова*

ИБ № 3735

Муқовада расмом *Ж. Умарбеков* расмларидан фойдаланилди.

Босмахонага берилди 17.09.86. Босишга рухсат этилди 15.12.86.
Р. 04476. Формати 70×84^{1/16}. Босмахона қоғози № 2. Янги-оддий
гарнитура. Юқори босма. Шартли босма л. 8,72. Шартли кр-от-
тиск 9,44. Набр. л. 5,24. Тиражи 5000. Буюртма № 1038, Баҳо-
си 85 т. Шартнома. 142—86.

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 700129.
Тошкент. Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари
Давлат комитети «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлаш-
масининг Бош корхонасида терилиб, 1-босмахонасида босилди.
Тошкент — 700002. Ҳамза кўчаси, 21.

Раҳмон, Муҳаммад

Асраганим, авайлаганим: Шеърлар [Серияни рас-
сом Анатолий Бобров беаган].—Т.: Адабиёт ва
санъат нашриёти, 1987.—144 б.—(Лирика.)

Чиқиш маълумотларида авт.: Муҳаммад Раҳмон.

Шоир Муҳаммад Раҳмон «Мувозанат» (1976), «Яшил дарё»
(1978), «Ижобат» (1984), каби шеърӣ тўпламлари билан китоб-
хонларга яхши таниш. У шунингдек, болалар адабиёти соҳасида
ҳам қалам тебратди. «Момоқаймоқ» (1979), «Ерга тушган на-
малак» (1982) китобларининг муаллифи.

Ушбу мажмуа унинг турли йилларда нашр этилган китобла-
ридан ва янги шеърларидан сараланиб жамланди.

Раҳман, Мухаммад. Самое дорогое: Стихи